

Lapjalan Leimo

N:o 3-4 2018 7€

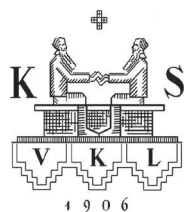

**Nuori sukupolvi
kävi Maikkulassa**

SISÄLTÖ

<i>Aila-Liisa Laurila:</i> Karjalan Sivistysseuran Heimopäivät pidettiin Oulussa sadan vuoden takaisia poliittisia kuohuja muistellen.	40
<i>Pekka Vaara:</i> Sarjan kolmas osa jatkaa sadan vuoden takaisten tapahtumien tarkastelemista ja kertoo, miten Trotskin päätös toi britit Karjalaan.	44
<i>Aila-Liisa Laurila:</i> Ira Vihreälehto on julkaissut kaksi tietokirjaa, joissa hän kertoo, millä tavalla on etsinyt isoisäänsä Venäjältä.	46
<i>Aila-Liisa Laurila:</i> Kuopion entinen piispa Matti Sihvonen kirjoitti ensimmäisen historiallisen kirjansa Sortavalan maalaiskunnasta.	50
<i>Unto Martikainen:</i> Viipurin kuuluisin puisto on 1700-luvulla perustettu Monrepos, jossa on meneillään täydellinen uudistamistyö.	52
<i>Pekka Pamilo:</i> Muistokirjoitus kertoo kahdesta edesmenneestä kyykkäkaverista, jotka olivat Paavo Rahikainen ja Oskari Toivokainen.	56
<i>Marjukka Patrakka:</i> Muistokirjoitus Tamara Ščerbakovasta, joka opetti karjalaa koulussa ja teki aluksi itse käsin kirjoittaen pieniä opetusvihkosia.	58
<i>Vesa Koivisto:</i> Karjalan opetus on kehittynyt vahvaksi voimavaraksi Itä-Suomen yliopistossa, joka on ainoa karjalan oppiaineeksi ottanut yliopisto Suomessa.	59
<i>Riho Grünthal ja Vesa Koivisto:</i> Sekä puhuttua että kirjoitettua karjalaa tarvitaan nyt uhanalaisen kielen elvyttämistyössä.	60
<i>Laukunkantajat:</i> Eeva-Kaisa Linna ja Heini Karjalainen keskustelevat karjalan kielen elvyttämisen mahdollisuuksista.	67

Karjalan Heimo

Karjalan Sivistysseura ry:n
jäsenlehti ja äänenkannattaja

– Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 –

Seura perustettiin vuonna 1906 nimellä Wienan Karjalaisten Liitto. Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry. Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy *Karjalan Heimo* -lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

Kannen kuva:

Leena Arhippaisen lapset Liinu, Sisu ja Eelis sekä Natalia Vorobei tyttärensä Tuarien kanssa Vienan pakolaisten muistokivellä Oulun Maikkulassa.

Kuvaaja:

Aila-Liisa Laurila

Tarjota juttua lehteen

Karjalan Heimon aikataulua vuonna 2017

Lehden numero	Aineisto toimitukseen	Lehti painoon	Lukijoilla (viikko)
5–6	03.06.	13.06.	26
7–8	05.08.	15.08.	35
9–10	30.09.	10.10.	44
11–12	25.11.	04.12.	51

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Karjalan Leimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näytenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja Aila-Liisa Laurila
0400 755 907
paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Lapinkaari 20 B 23, 33 180 Tampere
www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Marita Salonen
Pilkku-Tuotanto Oy, Tampere

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina, 99. vuosikerta.

Ilmoitushinnat

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €, 1/1 s. 430 €, 1/2 s. 300 €, 1/3 s. 235 €, 1/4 s. 185 €, 1/6 s. 140 €, 1/8 s. 115 €

Ilmoitusten toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: 050 5055 531
toimisto@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee ti-to klo 10-15, heinäkuussa suljettu.

Tilaushinta/jäsenmaksu

Lehden tilaushinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 €, opiskelijajäsenet 15 € ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Danske Bank
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Julkaisutoimikunnan puheenjohtaja
Senni Timonen
www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 2. toukokuuta 2018

Geneeissä on totuus

Eräässä aikakauslehdessä julkaistiin haastattelu nuorehkosta miehestä, jolla oli sama varsin erikoinen sukunimi kuin isoäitini äidillä. Teksti ei niin kiinnostanut, mutta valokuva sitäkin enemmän. Koetin tarkastella henkilön kasvoja, löytyykö niistä mitään tuttuja piirteitä. Kun olen karjalaista sukua, ovat sen haarat levinneet laajalle aina ulkomaita myöten. En kuitenkaan nähnyt silmäilemissäni miehen piirteissä mitään tuttua.

Jätin asian sikseen. Jos hänellä olisi ollut vaikka edes jollain tapaa samankaltaiset silmät kuin isoäidilläni ja itselläni sekä omalla lapsellanikin, olisin ehkä ryhtynyt selvittämään, voisiko tämä olla kaukainen sukulaiseni.

Seuraavaksi luin kolmekymppisestä porilaisnaisesta, jota isättömyys oli vaivannut teini-ikäisestä lähtien. Peiliin katsellessaan hän oli mittailnut nenäänsä ja todennut, ettei ainakaan sitä ole perinyt äidiltään. Ei myöskään pikkuisen pomottavaa luonnettaan. Hänelle tuli polttava tarve löytää isänsä. Hän teetti dna-testit niin itseltään kuin äidiltään, sai sukulaisuusosumat ja alkoi seuloa erilleen äidin sukulaisia muista. Korvaamatonta apua hän sai ammattitaitoiselta sukututkijalta ja ennen pitkää pääsi niin pitkälle, että istui kasvokkain biologisen isänsä kanssa. Uppo-oudossa miehessä oli lopulta paljonkin tuttua.

Yksi suosikkiohjelmani televisiossa on ollut sarja *Kadonneen jäljillä*, joka etsii isiä ja sisaruksia ympäri maailmaa. Tarinat ovat olleet hätkähdyttävän koskettavia. Lisäksi ne ovat todistaneet, että ihminen ei voi kadota taivaan tuuliin, jos asuu ja työskentelee jossain tai jättää muulla tavoin jälkiä tai merkintöjä viranomaisten asiakirjoihin.

Suomessa keskustelua on viime aikoina herättänyt uusi äitiyslaki, josta äänestettiin hiljattain eduskunnassa tuloksin 122–42. Laki astuu voimaan vuoden kuluttua. Se koskee naispareja, jotka hankkivat lapsen hedelmöityshoidoilla. Kahden äidin yhteinen vanhemmuus on tämän jälkeen mahdollista tunnustaa jo ennen lapsen syntymää neuvolassa, ja se vahvistetaan maistraatissa tai tuomioistuimessa.

Lisäksi siittiöt luovuttaneen miehen pitää kieltää mahdollisuus isyytensä vahvistamiseen.

Pienen lapsen syntyessä vauvalla on siten kaksi huolehtivaa aikuista, jotka ovat viralliset vanhemmat. Äitiyslain henki vaikuttaa kuitenkin siltä, että aikuisen oikeus lapseen on arvokkaampi kuin lapsen oikeus tietoon biologisesta taustastaan.

Lain käsittelyssä on esillä ollut termi ”lapsen tosiasialliset perhesuhteet”. Lapsen oikeusturva ja käytännön arjen toteutuminen ovat tärkeitä, mutta geenitaustan arvo ei muutu missään olosuhteissa. Myöhemmin lapsi saattaa alkaa kaivata tietoa siitä, mistä hänen geeninsä ovat tulleet.

Geenitekniikka mahdollistaa jo nyt ”kolmen vanhemman tekniikan”, jolla manipuloidaan raskaana olevan äidin geeniperimää toisen naisen geneeillä. Näin lapsella olisi oikeasti kaksi äitiä myös geneettisessä mielessä, mutta isiä tarvitaan edelleen. – Pakko todeta, että geenitutkimus on edistynyt rajuihin harppauksiin. Voisin kai hyvinkin selvittää, onko minulla ja tuttua nimeä kantavalla tuntemattomalla sittenkin jotain yhteistä.

AILA-LIISA LAURILA
Päätoimittaja

Dna-sukututkimuskeskus sai niin suuren suosion, että kaikki eivät olleet mahtua istumaan. Edessä Ilmari Homanen kuuntelee Sari Heimosen ja Timo Rossin alustusta.

Vienan kuohunta herätti muistoja Oulun juhlassa

Vienan Karjala vuonna 1918 oli Heimopäivien teemana. Siitä kuultiin niin juhlaesitelmä kuin yksityisten ihmisten kokemuksiakin jälkipolvien kertomana. Sadan vuoden takaiset tapahtumat vaikuttivat monin tavoin ihmisten arkeen.

Karjalaista perinnettä uudistava **Anne-Mari Kivimäki & Palomylly** sai yleisön ihastumaan musiikkiinsa ja sukututkimuskeskus keräsi ennätysyleisön.

Oulussa huhtikuun puolivälissä pidettyjä Karjalan Sivistysseuran Heimopäiviä voi pitää erinomaisen onnistuneina. Tuttuja ja vieraita oli paikalla runsain määrin ja tarjolla oli perinteistä vanhaa, mutta paljon myös uutta kiinnostavaa nähtävää ja kuultavaa.

Vuoden teemasta Heimujuhlan esitelmän pitänyt Sivistysseuran varapuheenjohtaja **Pekka Vaara** kertoi muun muassa

itsenäisyyspyrkimyksistä, joita Karjalalla oli vuosien 1918–1919 aikana. Euroopan suurvalloilta ei kuitenkaan tuntunut liikenevän kunnioitusta näille haluille ja toiveille.

Vaara mainitsi joukon sopimuksia, joihin karjalaisten mielipidettä ei kysytty. Ensimmäinen oli 1. maaliskuuta 1918 solmittu Suomen punaisen hallituksen ja Venäjän bolševikkhallituksen välinen rauhansopimus. Huhut punaisten hallitusten rauhanneuvotteluista ja Itä-Karjalan liittämistä siinä yhteydessä Suomeen saivat Mannerheimin päämajan ryhtymään vastatoimiin. Annettiin Mannerheimin päiväkäsky eli tunnettu miekantappijulistus, jossa valkoi-

Pekko Käppi ja Anne-Mari Kivimäki paneutuvat intohimoisesti omaan tapansa tehdä perinnehenkistä musiikkia nykyaikaisella tavalla.

Karjalan Sivistysseuran puheenjohtaja Eeva-Kaisa Linna laski kukkakimpun Vienan pakolaisten muistokivelle Oulun Maikkulassa.

sen armeijan tuore ylipäällikkö **Carl Gustaf Emil Mannerheim** lupasi Suomen ja Vienan karjalaisille, ettei tulisi panemaan miekkaansa tuppeen ennen kuin Suomi ja Itä-Karjala olisivat vapaat.

Toinen sopimus oli Brest-Litovskin rauhansopimus, joka tehtiin 3. maaliskuuta 1918 Venäjän ja Saksan välillä. Siinä sovittiin esimerkiksi, että Venäjä vetää joukkonsa pois Suomesta. Se tarkoitti myös sitä, että Saksan joukot tulivat Suomeen.

Samaan aikaan englantilaiset joukot nousivat maihin Murmanskissa ja julistivat yhdessä Murmanskin neuvoston kanssa sotatilan Karjalaan. Brittien ja Neuvostoliiton puna-armeijan nahistelu jatkui syk-

syyn 1919 asti. Ensimmäinen maailmansota päättyi 11. marraskuuta.

Karjala kuitenkin jaksoi elättää toivoa omasta itsenäisyydestään. Vielä keväällä 1919 siellä oli itsenäisyyspyrkimykseen viittaavaa toimintaa.

Vienan Kemistä jopa lähetettiin kirje Britannian kuninkaalle, jota toivottiin ottamaan Karjalan valtio suojelukseensa. Pekka Vaara kertoi, ettei tiedä, vaivautuiko kuningas edes vastaamaan viestiin millään tavalla.

Myös Suomeen liittymiseen kannustajia oli kesällä 1918 liikkeellä Karjalassa. Esimerkiksi kirjailija **Ilmari Kianto** piti intomielisen puheen karjalaisille Uhtualla

12.–13. heinäkuuta 1918 pidetyssä Petrun päivän pruasniekassa.

Heimosotaretkeläiset olivat ajaneet Suomeen liittymistä asevoimin, mutta heidät karkotti karjalaisten nuorten miesten yhdessä englantilaisten kanssa muodostama Karjalan rykmentti. Tässä yhteydessä käytiin Vaaran mukaan karjalaisten välillä pienimuotoista sisällissotaa ja lopulta kävi niin, että suomalaisten kanssa yhteistyössä olleet karjalaiset joutuivat armotta teloitettaviksi.

Heimopäivien ohjelmaan perinteisesti kuuluvassa Karjalaisessa tee- ja tarinaillassa Kai Peksujeff, Sirpa Mänty ja Maisa Kivi kertoivat Seija Jalagin haastattelemina, mitä heidän omista suvuissaan tapahtui vuosina 1918–1922.

– Se mitä tiedän noista häyräkkävuosista, on aika vähäistä. Arvelen, että vuokiniemeläiset Alekski ja Ossippa Peksujeff hyppäsivät sille puolelle, josta sai paremmin leipää. Niinpä he taistelivat Suomen puolella Venäjän tsaaria ja bolševikkeja vastaan. He olivat mukana ainakin Kostamuksen ja Kellovaaran taisteluissa. Vuonna 1921 Alekski tuli pakolaiseksi Pohjanmaalle, Peksujeff kertoi.

Sirpa Mänty kuuluu Aajuolahden Torvisiin, jotka asuivat Ponkalahden ja Vuonisen välimaastossa. Suurin osa suvusta siirtyi Suomeen vuonna 1922. Hän kertoi tarinan suvun pakomatkasta.

– Perheessä oli pieni Ville-lapsi, joka oli lähdön aikaan 40 asteen kuumessa. Hänet kapaloitiin lämpimästi ja pakattiin rekeen mukaan. Hän kuitenkin putosi reestä jäälle. Kun se huomattiin, palattiin takaisin hakemaan poika mukaan. Villen poika Juhani oli Torvisten sukutapahtumassa täällä Heimopäivillä mukana, Mänty kertoi.

Maisa Kivi kertoi isoisästään Otto eli Ohvo Afanasjeffista, joka lähti 13-vuotiaana Uhtuan Lamminpohjasta laukku-kaupoille Porin seudulle, muun muassa Ahlasiin.

Hänen kerrotaan käyneen muutamia vuosia myöhemmin jopa kenraalikuvernööri Nikolai Bobrikovin luona anomassa lupia laukkukauppiaille.

Pakolaiselämästä kertovan muistelukirjan julkistus kuului jälleen Heimopäivien ohjelmaan. Teoksen *Synnyinmaani Suomi, sydänmaani Vienan Karjala* on kirjoittanut Leena Arhippainen isoisänsä Johannes Yrjönpoika Arhippaisen muistelmien ja starinoiden pohjalta.

Johannes Arhippainen syntyi 2. tammiukuuta 1923 kuusamolaisessa Toivo Kempaisen talossa. Hänen Yrjö-isänsä oli syntynyt Oulangan pitäjän Laitasalmen kylässä ja Maria-äiti oli syntynyt Kiestingin Ahvenlahden Riikosia. He siirtyivät pakolaisina Kuusamoon helmikuussa 1922.

Syyskuussa 1932 pojan täytyi jättää kotinsa ja lähteä Maikkulan pakolaiskouluun Oulujoelle. Johanneksen teksteistä käy ilmi, miten vaikea hänen oli käsittää sitä,

Juhani Tyynelä kertoi Maikkulassa isästään Jakov Zaikovista, joka vietti pakolaiskoulussa vuodet 1923–1925.

Oulun karjalaisten Käköset-kuoroa johtaa ja säestää Vitaly Chapkovich. Kuoro esiintyi Karjalaisessa heimojuhlassa ja veti yhteislaulut.

Ville Rauhala (oik.), Anne-Mari Kivimäki ja Pekko Käppi esittivät suistamolaisen Ilja Kotikallion innoittamana tehtyä musiikkia. Ryhmä sai kuulijat ihastumaan uudenlaisen karjalaismusiikkiin.

Vienalaisvieraat Elena Ligotskaja Sohjanankoskelta (vas.) ja Anni Vlasova Pääjärveltä kävivät tutustumassa entiseen Maikkulan pakolaiskoulun alueeseen.

Ville Rohkimainen (vas.), Kari Kontu ja Juhani Tyynelä kuvauttivat itsensä muistokiven äärellä Maikkulassa.

Eeva-Kaisa Linna jatkaa Karjalan Sivistysseuran puheenjohtajana.

ettei hän voinut käydä koulua Kuusamosa muiden samanlaisten poikien kanssa.

Muutettiin hän osallistui talvisotaan 16-vuotiaana vapaaehtoisena ja jatkosodan aikaan taisteluihin etulinjassa muun muassa Uhtualla ja Karjalankannaksella. Hänen kotipaikakseen vakiintui Oulu ja työpaikaksi Kansallis-Osake-Pankki, jonka vahtimestarina hän työskenteli vuoteen 1983 asti.

Leena Arhippainen sanoo kiinnostuneensa aineistosta, koska ei saanut lapsena oppia tuntemaan Arhippaisten sukua. Työ herätti hänessä suuria tunteita, vaikka Johannesta itseään hän ei koskaan tuntenut.

– Toinen syy liittyy Johanneksen haaveeseen kirjojen kirjoittamisesta. Hänen tekstinsä olivat niin koskettavia, että halusin saattaa ne kirjaksi asti. Koin, että Johannes

ansaitsee niiden tulevan julkaistuksi kaiken sen elämässään tekemänsä ja kokemansa eteen. Se, että Sivistysseura julkaisi kirjan ja vielä Oulun Heimopäivillä, oli piste iin päällä, Leena Arhippainen kertoi.

Sunnuntaiaamu alkoi vierailulla Maikkulan pakolaiskoulun alueella, joka on nykyisin yksityisten perheiden asuttama. Rakennukset ovat suojeltuja, mutta muun muassa **Väänäsen** ja **Karhin** perheet ovat kunnostaneet niitä käyttöönsä.

Pohjois-Viena-seuran puheenjohtaja **Kerttu Nurmela** oli käynyt etukäteen kaivamassa hangesta esiin historiasta kertovan Vienan pakolaisten muistokiven. Karjalan Sivistysseuran puheenjohtaja **Eeva-Kaisa Linna** laski kiven juurelle kukkakimpun ja monet kuvauttivat itsensä paaden vierellä.

Oululainen **Juhani Tyynelä** kertoi sukunsa Maikkulaan liittyvästä historiasta. Hänen isänsä **Jakov Zaikov** vietti Maikkulassa vuodet 1923–1925. Hän oli tullut pakolaisena Suomeen 11.1.1922.

Maikkulan jälkeen hän kävi Suistamon maatalouskoulua ja oli harjoittelijana Jaakkosen talossa Suistamolla, minkä jälkeen siirtyi maataloustyönjohtajaksi Joensuun Paiholaan. Vuonna 1929 hän aloitti opettajana Ilomantsin pienviljelijäkouluissa.

Ehkäpä kaikkein intensiivisin tunnelma oli lauantain dna-sukututkimusklinikalla, jossa **Sari Heimonen** ja **Timo Rossi** alustivat. Kysymyksiä ja kommentteja sinkoili runsaasti ja sali oli tupaten täynnä.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

VIENA SATA VUOTTA SITTEN, OSA 3

Kuinka Trotskin päätös toi saksalaiset Suomeen ja britit Karjalaan

Viime numerossa Pekka Vaara kertoi, miten Suomen ja Venäjän punaiset hallitukset tekivät rauhansopimuksen Pietarissa ja miten tämä sai Mannerheimin antamaan kuuluisan ”miekantuppijulistuksensa”, jossa hän vannoi karkottavansa Leninin soturit Vienan Karjalasta.

Maaliskuun 1918 alkupäivinä tehtiin myös muita sopimuksia ja päätöksiä, jotka osoittivat, miten suurvaltojen ratkaisut heijastuvat pienten kansojen kohtaloihin.

Venäjän ja Puolan rajalla Brest-Litovskin kaupungissa oli käyty joulukuusta 1917 alkaen rauhanneuvotteluja keisarillisen Saksan ja bolševistisen Venäjän kesken. Aluksi oli sovittu aselevosta ja tammikuussa neuvottelut jatkuivat. Venäjän valtuuskuntaa johti rautaisella otteella itse sotilasasiain kansankomissaari **Lev Trotski**, joka sai arvoisensa vastuksen Saksan ulkoministeri **Richard von Kühlmannista**.

Saksan neuvotteluasema oli vahva. Se tiesi bolševikkien vallassa pysymisen riippuvan rauhan saavuttamisesta ja tiesi Venäjän armeijan hajonneen taistelukyvyttömäksi. Kühlmann esitti 18. tammikuuta tiukat rauhan ehdot. Saksa vaati Puolaa, Baltiaa ja Ukrainaa.

Trotski keskeytti neuvottelut ja lähti hakemaan ohjeita Pietarista. Bolševikit joutuivat valitsemaan kahden pahan välillä; Saksan ehtoihin suostuminen merkitsisi suuria alueluovutuksia, sodan jatkaminen olisi merkinnyt kansalle annetun rauhaneläpauksen pettämistä ja yritystä pakottaa taistelutahtonsa menettänyt armeija toivottomaan taisteluun. Kiivaan väittelyn jälkeen annettiin Trotskille lupa julistaa yk-

sipuolinen rauha olettaen, että Saksa ei siinä näkään tilanteessa etenisi Venäjän alueelle.

Trotski ilmoittikin 10. helmikuuta Venäjän katkaisevan neuvottelut, julistavan yksipuolisesti sodan päättyneeksi ja kotiuttavan armeijansa. Saksan vastausta ei tarvinnut kauan odottaa tähän ennenkuulumattomaan ilmoitukseen.

Saksa käynnisti hyökkäyksen Baltian kautta heti aselevon päätyttyä 18. helmikuuta. Hyökkäys eteni vauhdikkaasti, käytännössä ilman vastarintaa. Saksa miehitti Riian, Tarton ja Tallinnan. Maaliskuun alussa saksalaiset olivat jo Narvassa. Saksan hyökkäyksen sivutuotteena syntyi Viron tasavalta, joka julistautui itsenäiseksi 24. helmikuuta 1918.

Nyt toi kuriiri Pietariin uudet rauhan ehdot. Ne olivat paljon kovemmat kuin aikaisemmat ja merkitsivät koko Baltian, Puolan ja osan Valko-Venäjää siirtymistä Saksan valtaan. Ukrainan Saksa oli julistanut itsenäiseksi protektoraatiksi jo 9. helmikuuta. Bolševikkihallinnon ei auttanut muu kuin hyväksyä Saksan julmat ehdot ja 3. maaliskuuta allekirjoitettiin Brest-Litovskissa rauhansopimus.

Punaisten julistettua vallankumouksen 27. tammikuuta Helsingissä lähetti Suomen senaatti Saksalle suurta hätää kuvastaneita avunpyyntöjä. Saksan ulkoministeri von Kühlmann suhtautui suomalais-

ten viesteihin viileästi eikä halunnut pilata Brest-Litovskin neuvottelujen tunnelmaa.

Sen sijaan Trotski teki sen, edellä mainitulla yksipuolisella rauhanjulistuksella, suomalaisten kannalta juuri sopivaan aikaan. Jonkinlainen historian paradoksi on, että Lev Trotski sai aikaan dramaattisella neuvottelujen katkaisemisella paitsi Saksan ratkaisevan hyökkäyksen Venäjälle, myös päätöksen saksalaisten joukkojen lähettämisestä Suomeen.

Suomen lähettiläs Berliinissä sai tiedon joukkojen lähettämisestä Suomeen samana helmikuun 18. päivänä, jolloin Saksa käynnisti hyökkäyksen Baltiaan. Saksan tavoitteena oli Suomen valkoisten auttaminen voittoon ja maan saaminen Saksan määräysvaltaan. Tarvittaessa Saksan joukkoja olisi voitu käyttää hyökkäyksen jatkamiseen Suomen kautta Pietariin tai Venäjän Karjalaan.

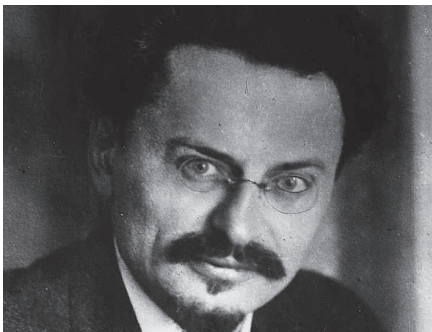
Yhteydet Berliinistä olivat huonot sisällissotaa käyvään Suomeen ja tieto saksalaisten tulosta saavutti Vaasan senaatin ja Mannerheimin esikunnan vasta 2. maaliskuuta, kaksi päivää ennen kuin saksalaiset nousivat maihin Ahvenanmaalla. Samoina päivinä olivat karjalaisten edusmiehet Vaasassa neuvottelemassa vapautusretken käynnistämisestä Itä-Karjalan liittämiseksi Suomeen.

Samana helmikuun 18. päivänä tarjosi englantilainen kontra-amiraali **Thomas W. Kemp** sotilaallista apua Murmanskin venäläiselle neuvostolle saksalais-suomalaisen uhan torjumiseksi. Tiedot Brest-Litovskin rauhanneuvotteluista ja Saksan päätöksistä lähettää joukkoja Suomeen huolestuttivat länsiliittoutuneiden sodanjohtoa. Uhkakuvana oli maailmansodan itärintaman taistelujen päättyminen, Saksan joukkojen vapautuminen Ranskan rintamalle ja liittoutuneiden Jäämerellä olleiden tukikohtien joutuminen Saksan haltuun.

Iso-Britannia ja muut läntiset liittolaiset toimittivat Ensimmäisen maailmansodan aikana satojatuhansia tonneja sotatarvikkeita Venäjälle Murmanskin ja Arkangelin satamien kautta. Britit nousivat maihin Murmansiin paikallisen neuvoston luvalla huhtikuussa 1918.

WIKIPEDIA

Sotilasasiain kansankomissaari Lev Trotski katkaisi Brest-Litovskin rauhanneuvottelut yksipuolisella rauhanjulistuksella 10. helmikuuta 1918. Tästä seurasi Saksan hyökkäys Baltiaan ja joukkojen lähettäminen Suomeen.

Muurmannin neuvosto ei uskaltanut yksin päättää vastauksesta Kempin tarjoukseen vaan pyysi ohjeita Trotskilta. Imperialistien apuun turvautuminen vaati päätöstä korkeimmalta taholta. Trotski vastasi 1. maaliskuuta ja kehotti ottamaan liittoutuneiden avun vastaan. Trotskin luvan saatuaan Muurmannin neuvosto teki liittoutuneiden kanssa sopimuksen, jossa nämä tunnustivat Muurmannin neuvoston alueen korkeimmaksi hallintoelimeksi.

Sotavoimien johto alueella sovittiin luovutettavaksi kolmihenkiselle sotaneuvostolle, johon Englanti, Ranska ja neuvosto asettivat edustajansa. Tämä sotaneuvosto julisti sotatilan vallitsevan Muurmannin radan varressa ja Vienen Karjalassa saksalais-suomalaisen uhan takia. Sotatilan julistusta levitettiin painettuna Vienen kyliin, ja sellaisen sai käteensä myös heimosoturien johdossa Vuokkiniemeen tullut eversti **Sulo Malm** kolme viikkoa myöhemmin.

Tilanteet kuitenkin muuttuivat noina aikoina nopeasti, ja eilispäivän liittolainen saattoi olla seuraavana päivänä vihollinen. Samana päivänä, kun Muurmannin neuvosto hyväksyi liittoutuneiden kanssa tehdyn sopimuksen, teki Venäjän kansankomissaarien neuvosto rauhan Saksan kanssa Brest-Litovskissa. Trotskin luvalla Murmanskissa tehty sopimus tuomittiin saman tien karkeaksi virheeksi.

Muurmannin neuvosto sai kansankomissaareilta kiivaat moitteet ja määräyksen ajaa tuoret liittolaisensa takaisin laivoihinsa. Muurmannin neuvostolla ei kuitenkaan ollut kykyä eikä halua sopimuksesta irrottautumiseen, koska neuvosto ja kaupungin asukkaat olivat sotilaallisesti ja elintarvikehuollon osalta täysin riippuvaisia brittien avusta.

Brest-Litovskin rauhansopimus vahvisti länsivaltojen näkemystä, että bolševikkien johtamasta Venäjästä ei tulisi olemaan apua keskusvaltojen kukistamisessa. Lisäksi britit saivat tietää, muun muassa **P. E. Svinhufvudin** Berliinissä antamista lehtihaastatteluista, valkoisen Suomen suunnittelevan Itä-Karjalan valloittamista saksalaisten avulla. Britit eivät voineet tietää, oliko kysymys vain suomalaisten haaveesta liittää heimokansojen alueita juuri itsenäistyneeseen maahansa, vai oliko kysymys Saksan suunnitelmasta Muurmannin valtaamiseksi.

Maailmansota päättyi 11. marraskuuta 1918 Saksan antautumiseen. Britit pysyivät Muurmannilla ja Vienenmeren rannikolla syksyyn 1919 saakka. Kesällä 1918 britit vahvistivat joukkojaan ja hankkivat liittolaisia muun muassa suomalaisista punaisista, kansallismielisistä karjalaisista ja Muurmannille ajautuneista monia kansallisuuksia edustaneista sotilaista.

Nämä miehittivät tehokkaasti ratalinjan Murmanskista Sorokkaan, ja ajoivat sekä bolševikit että suomalaiset heimosoturit pois Karjalasta. Näihin tapahtumiin palaamme seuraavissa numeroissa.

PEKKA VAARA

Kirjailija Ira Vihreälehto löysi isoisänsä suvun Äänisen rannoilta

AILA-LIISA LAURILA

Tuntematon sotavanki ja Kunnes rauha heidät erotti ovat kaksi tamperelaisen Ira Vihreälehdon julkaisemaa kirjaa, joissa hän kertoo, miten kadonneen sukulaisen voi löytää. Hän itse on kulkenut mutkikkaan, mutta tunteikkaan ja antoisan reitin kohti isoisänsä ja omaa identiteettiään.

Ira Vihreälehto

- ▶ Syntyi Mikkelissä vuonna 1974.
- ▶ Asunut lähes 20 vuotta Tampereella.
- ▶ Kolme lasta, 19-, 18- ja 15-vuotias.
- ▶ Koulutukseltaan historianopettaja.

Kuinka paljon häpeä onkaan saanut tuhoa aikaan tässä maassa. Tätä jää väkisinkin pohtimaan, kun haastatteluhetki tutkija ja kirjailija **Ira Vihreälehdon** kanssa päättyy. Miten hirveä häpeä olikaan 1940-luvun nuorelle naiselle, jos hän tuli raskaaksi ja sai aviottoman lapsen! Ja entä, jos lapsen isä oli Neuvostoliiton puna-armeijassa taistellut sotavanki! Miksi piti hävetä niin paljon?

Ira Vihreälehto omistaa tuoreen kirjansa 67 000 neuvostosotavangin muistolle. Hän laskee, että Suomessa elää satoja heimosotavankien eli karjalaisten, inkeriläisten, vepsäläisten tai venäläisten ja ukrainalaisten sotavangeiksi jääneiden sotilaiden jälkeläisiä. Hänen isänsä on yksi heistä.

Häpeä aiheutti muun muassa sen, että monet noista aviottomista lapsista eivät kasvaneet omien vanhempiensa kanssa. Heitä annettiin adoptioon ja vain onnellisimmat saivat jäädä oman äitinsä tai isovanhempiensa luokse.

Äitien vanhemmistakin monet hylkäsivät tyttärensä eivätkä auttaneet tätä pahimmalla hetkellä. Vihreälehdon isä sai ympärilleen perheen ja uuden, **Eino**-nimisen isän.

Hiljaisuus ja häpeä eivät kuitenkaan kadonneet. Korkeintaan ne painuivat pinnan alle. Häpeästä seurasi monessa muussakin perheessä syvä hiljaisuus, jota peitti ikuihin salailun verho. Kukaan ei kertonut mitään kenellekään, vaikka olisi tiennyt,

mitä, missä ja miten oli tapahtunut.

– Suvussamme on rikas menneisyys häpeän ja piilottelun saralla, Ira Vihreälehto sanoo.

Hän siteeraa ruotsinsuomalaista kirjailijaa **Susanna Alakoskea**, joka kuvaa *Sikala*-teoksessaan suomalaisen maahanmuuttajaperheen vaikeuksia sopeutua uuteen kotimaahansa sekä kodin alkoholismia ja väkivaltaa.

Alakosken mukaan on luonnotonta elää ja varttua ilman lähisukulaisia.

– Salailusta voi aiheutua haamukipuja ja jopa selittämätöntä masennusta. Adoptiolapselle pahinta on se, että valehdellaan. Minun isälleni opetettiin, että pitää olla rehellinen, mutta hän sai huomata, että hänelle itselleen oli valehdeltu, Ira Vihreälehto kertoo.

Kun puolet suvusta puuttuu, jää moni asia mysteeriksi. Vihreälehto on onnistunut kääntämään hävettävät asiat vahvuudekseen. Toinen hänen mummoistaan ei osannut edes lukea eikä kirjoittaa, mutta lapsenlapsi on tehnyt itsestään kirjailijan tutkimalla ja kertomalla avoimesti suvun tarinaa. Kohtalotovereita on löytynyt yllättävän paljon.

Historianopettajan koulutuksen saanut Ira Vihreälehto ei ole koskaan tavannut sotavanki-isoisänsä eikä hänen sukuaan, mutta hänellä on osaamista, jonka avulla hän on päässyt pitkälle omien juuriensa selvittämisessä.

Todennäköisesti hän voi näin myös keventää häpeän taakkaa samaan tapaan kuin ruotsalaiskirjailija Susanna Alakoski on tehnyt.

Isänäiti, eli siis Iran mummo **Lempi**, osasi pitää salaisuutensa. Vasta kuolinvuoteellaan hän ryhtyi pyytämään esikoiseltaan anteeksi ja kertomaan totuutta, mutta lauseet jäivät kesken, kun kuolo korjasi sairaan harmittavasti liian aikaisin.

Kaiken lisäksi isä raivostui niin, ettei käynyt vuosiin äitinsä haudalla. Nyt Ira-tytär on pystynyt omalla sitkeällä työllään raottamaan salaisuuden verhoa.

Kun istun Ira Vihreälehdon viereen, vilkaisen ennakoita laatimiani kysymyksiä. Ylimmäisenä vihkoni sivulla lukee: ”Kuka isoisä oli?”

Iran antama vastaus kuuluu: ”**Ivan Anisomovitsh Matvejev**, syntynyt 21.7.1917 Leningradin alueella Norginon kylässä, lääkintämies. Äiti **Irina**, o.s. **Jefimova**.” Hän näyttää tuon tekstin uuden kirjansa lopusta sivulta 335, mutta aivan sataprosenttisen varma tuo fakta ei vielä ole.

– Oletan kuitenkin, että se on totta. Petymys on kieltämättä suuri, jos selviää, et-

IRA VIHREÄLEHDON SUKUALBUMI

IRA VIHREÄLEHDON SUKUALBUMI

Ira Vihreälehto kuvattuna isänsä kanssa vuonna 1978. Isän äiti Lempi alkoi kertoa totuutta poikansa isästä vasta kuolinvuoteellaan liian myöhään. Kuolema korjasi salaisuuden mukaansa.

tä hän ei voi mitenkään olla isoisäni. Norjino on ollut vepsäläisaluetta ja isoisäni siis vepsäläinen, vaikka vankikortin mukaan hän oli kansallisuudeltaan venäläinen. Heimosotavankikortissa tosin lukee, että vepsäläinen, joten asiaa on vähän arvottu aikanaan.

Vahvaa vaihtoehtoa tukevat muun muassa seuraavat tosiasiat: Lempi-mummo oli syntynyt vuonna 1915 ja Ivan vuonna 1917 eli ikäero ei ole liian suuri, Ivan-nimisiä kutsuttiin Suomessa Jusseiksi ja samoin mummon esikoista on kutsuttu **Juhaniksi** tai **Jussiksi**, myös Ira sai Suomessa harvinaisen I:llä alkavan nimen kuten isäkandidaatin äidillä oli ollut.

Selvitysten mukaan Ivan Matvejev oli yksi vangeista, jotka olivat töissä Mikkelin lähistöllä sijaitsevalla Otavan koulutilalla syksyllä 1943. Hänet palautettiin Neuvostoliittoon syksyllä 1944. Lempi-mummo oli keittäjänä Otavan koulutilalla ja Iran isä syntyi juhannuksena 1944 yhtenä tuon vuoden 20 aviottomasta lapsesta Mikkelin kaupungissa.

Esikoiskirjassaan Vihreälehto tosin kirjoittaa tämän isäkandidaatin esittelyn lo-

Tässä kuvassa on uskottu Ira Vihreälehdon isoisän olevan, mutta varmaa se ei ole. Lempi-mummo ei koskaan vastannut kysymyksen, kuka kuvan mies on.

Vuonna 1943 otetussa valokuvassa on venäläisiä sotavankeja Otavan koulutilalla. Kukaan näistä miehistä ei tiettävästi ole Ira Vihreälehdon isoisä.

Lempi-mummo oli Otavan koulutilan keittäjä. Hän aloitti työssä marraskuussa 1938 ja joutui jättämään sen vuoden 1944 keväällä.

puksi, että Ivan Matvejev ei luultavasti voi olla hänen isoisänsä. Kaikki tiedot eivät tuntuneet täsmäävän. Mikä muutti käsityksen?

– Silloin ajattelin, että isoisä on mummoni kuva-albumin kuvassa, joka oli otettu talvella. Ivan oli kuitenkin poistunut Ota-

vasta jo loppusyksystä. Kun selvisi, että kuvassa on toinen henkilö, Ivan alkoi tuntua mahdolliselta.

Ratkaisun avain ovat dna-testit, joita Ira on tehnyt useiden eri yritysten kautta Ancestry, Family Tree, My Heritage, 23andMe... Esimerkiksi inkeriläisiä osumia, kuten ei useita muitakaan vahvasti oletettuja ole tullut testeissä lainkaan, mutta Matveje-

veja sen sijaan useita. Vahvistus löytyy ehkä testattavaksi ilmaantuneesta Ivan Matvejevin nuoremasta veljestä.

Yhteys Karjalan tasavallassa eläviin Ivan Matvejevin jälkeläisiin syntyi tämän vuoden alussa. Sähköiset viestit ovat lentäneet tiuhaan Suomen ja Karjalan välillä. Keskustelukumppanina on ollut Matvejevin lap-

senlapsi **Irina**, jota myös Iraksi kutsutaan. Naisten nimien samanlaisuus sai kylmät väreet liikkeelle, ja molempien osapuolten vanhat valokuvat paljastivat jotakin oudon tuttua.

Jos lähisukulaisuus saadaan vahvistettua, on Ira Vihreälehto selviytynyt voittajana työstä, joka on vaatinut uskomattoman määrän aikaa ja vaivaa. Hän aloitti tutkimuksensa viitisen vuotta sitten nollasta ja kehtasi kysyä arkistojen asiantuntijoilta kaikki tyhmätkin kysymykset.

Nyt hän haluaa auttaa toisia kadonneita sukulaisiaan etsiviä, koska on itse saanut paljon apua.

Jos ryhtyy hakemaan avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen tietoja, kannattaa etsinnät aloittaa synnytyssairaalan ja lastenvalvojan arkistoista. Usein papitkin ovat tienneet asioita ja tehneet merkintöjään kirkonkirjoihin, vaikka suku olisi halunnut salata kaiken.

Suomen Kansallisarkistosta löytyy runsaasti tietoa, ja Ira Vihreälehto kertoo saaneensa erittäin hyvin aineistoa myös Karjalan tasavallan Kansallisarkistosta. Hänen mukaansa Venäjältä saa usein helposti tietoa kaikkein pienimmistä arkistoista, koska niistä on niin erikoista, että joku suomalainen kysyy. Venäjää kannattaa siis opiskella tai pyytää kieltä osaavia tulkiksi.

Suomen Punainen Risti on tallettanut paljon materiaalia sota-aikana ja opastaa nyt kadonneiden jäljittämässä. Sen arkistoon kuuluu diaareja, saapuneita ja lähetettyjä kirjeitä sekä erilaisia kortistoja ja luetteloita sotavangeista. Tarjolla on kansainvälinen hakulomake, jonka voi lähettää SPR:lle, jolloin se aloittaa haun kohdemaasta.

Vihreälehto muistuttaa kuitenkin, että kaikki tieto ei aina ole oikein ja siksi on muistettava tarkastella saamiaan aineistoja kriittisesti.

Kaikenlaista googlailua, Facebook-seilailuja ja venäläisen VKontaktin yhteyksiä kannattaa hyödyntää, koska mistä tahansa voi tulla iloinen yllätys vastaan. Josain on vielä ehkä myös joku, joka muistaa ikivanhoja asioita ja uskaltaa vihdoinkin puhua ääneen.

Vastaan voi tulla yllätyksiä, jopa hasuillakin tuntuvia asioita: joku on kuin identtinen kaksoisolento kadonneelle tai jollakin olla täsmälleen samoja taipumuksia ja luonteenpiirteitä kuin itsellä.

Sykähdyttävät löydöt voivat viimein tainnuttaa häpeän.

AILA-LIISA LAURILA

ARVOSTELU

Tietoa ja tunnetta sotavangeista

Kunnes rauha heidät erotti.

Sotavankien ja suomalaisten suhteet jatkosodan aikana.

Ira Vihreälehto.

Atena 2018, 345 sivua.

Siinä missä tutkija ja kirjailija **Ira Vihreälehdon** esikoisteos *Tuntematon sotavanki* (2016) kuvaa kirjoittajan kiihkeää isoisän etsintää, esittelee maaliskuussa julkaistu uutuuskirja *Kunnes rauha heidät erotti* tarinoita neuvostoliittolaisten sotavankien elämästä Suomessa 1940-luvulla. Toki isä ja isoisä haetaan edelleen, mutta pääanniksi nousevat sota-ajan arjen kuvaukset ja erilaiset elämäntilanteet.

Teokset avaavat, miten paljon kaikkea on jäänyt vuosikymmenten varrella pimentoon ja asioita salattu tarkoituksella. Jälkipolville ei ole juuri puhuttu kylillä asuneista ja työskennelleistä vangeista, joista osa jopa jätti paikkakunnalle muistoksi omat geeninsä. Ne jatkavat matkaansa sukupolvista toisiin.

Yllättävän moni aviottoman lapsen äideistäkin tuntuu vieneen salaisuutensa hautaan, vaikka häneltä olisi tivattu totuutta. Onneksi nykyisin juurtensa etsimiseen paneutuneiden käytössä ovat dna-testit, nettihaut, sähköpostit ja sosiaalinen media. Muun muassa niiden hyödyntämisestä Ira Vihreälehto antaa hyviä ohjeita ja vinkkejä molempien kirjojensa sivuilla.

Esikoisteos on ilmeisesti poikanut kirjailijalle niin suuren määrän yhteydenottoja, että aineisto toista julkaisua varten on ehkä valunut kuin tulva ovista ja ikkunoista. Kunnioitettavan ahkerasti kirjailija onkin lähtenyt liikkeelle ja tavannut suuren joukon itsensä kaltaisia juurten etsijöitä ja haastatellut heitä.

Kirjailija on saanut huomata tulleen moniin paikkoihin yhdennellätoista hetkellä tai jopa liian myöhään. Osa asioista jotain tienneitä ei ole enää elos-

Ira Vihreälehto julkaisi maaliskuussa toisen venäläisten sotavankien elämää ja oman sukunsa tarinaa käsittelevän tietokirjansa.

sa, mutta osa onneksi on vielä. Heiltä on saatu talteen kallisarvoisia tietoja, joita on pystytty tarkistamaan ja täydentämään virallisista arkistolähteistä.

Ira Vihreälehto on tehnyt tiedonjulkistamispalkinnon arvoista työtä. Paitsi ihmisiä haastatteleamalla, myös arkistojen aineistoja etsimällä hän on nostanut esiin faktoja, joita ei ole kovin paljon tutkittu. Osin teksti on päiväkirjamaista, osin haastatteluja ja osin tiukkaa faktaa. Esikoisteosta täydensi kahdeksansivuinen kuvaliite. Toiseen kirjaan on saatu varsin laaja kuva-aineisto. Myös yliopistokoulutetun historioitsijan kriittinen asenne paljastuu – hän muistaa arvioida esimerkiksi SA-Kuvan propagandamerkityksiä.

Kuva-aineiston mukaan neuvostovangit esimerkiksi näyttävät tehneen ahkerasti töitä suomalaisilla heinäpelloilla eivätkä lainkaan kaivanneet omalle puolelleen – näin ei välttämättä aina ollut.

AILA-LIISA LAURILA

Matti Sihvosen kotipaikka jäi

Luterilainen emerituspiispa kirjoitti ensimmäisen historiateoksensa vanhasta kotiseurakunnastaan, Sortavalan maaseurakunnasta.

KIRJALLISUUS

Sortavalan maaseurakunta 1918-1949

Matti Sihvonen
Grano oy 2017, 222 sivua

Kuopion luterilainen piispa **Matti Sihvonen** hyppäsi kesällä 1991 linja-autoon, jonka reitti kulki Joensuusta Niiralan kautta Sortavalaan.

Sihvonen tiesi, että rajavartioston majurina työskenteli karjalainen mies, joka puhuu suomea. Hän oli kirjoittanut miehelle ja pyytänyt tätä auttamaan pääsyssä lapsuuden kotikylään Sortavalan maalaiskunnan Niemisten kylään, joka sijaitsi pitäjän etelälaidassa, ”vihonviimeisessä kulmassa”, lähellä Jaakkiman rajaa Laatokan rannassa.

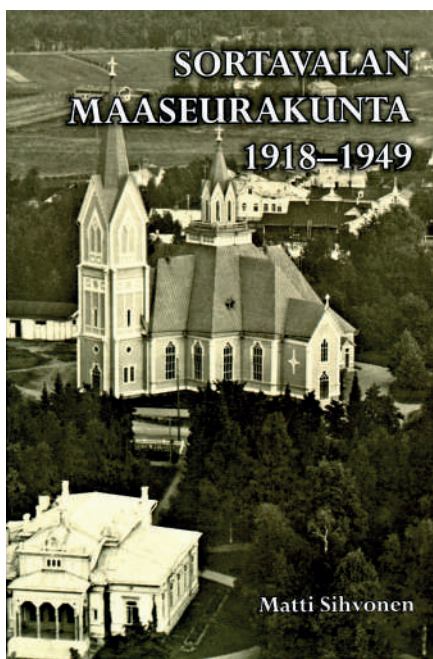
Sihvonen oli saanut pyyntöönsä myönteisen vastauksen. Tuona kesäpäivänä häntä olikin Sortavalan keskustassa vastassa kaksi miestä, rajavartioston majuri ja eräs everstiluutnantti venäläisen maastoauton kanssa. Kolmikko hyppäsi kyydille ja lähti vaivalloiselle taivalukselle lähes umpeenkasvaneita teitä ja polkuja pitkin.

Matti Sihvonen kertoo muistaneensa reitin ja tunteneensa paikat aivan tarkasti, kuin olisi ollut noilla seuduilla viimeksi eilen. Hän pystyi opastamaan kumppaneitaan, mihin milloinkin pitää ajaa, vaikka minkäänlaisia viittoja tai tiemerkitöjä ei ollut.

Kolmikko pääsi kuin pääsikin Sihvosen kotitalon pihaan – tai paikkaan, jossa perheen maatila oli joskus sijainnut.

– Ennen Niemiseen vei maantie, mutta sitä ei näkynyt enää kuin paikoin. Vastaan tuli muun muassa iso kivikko. Kivenharjalta toiselle keikutellen pääsimme kotipihaan kivijalkoja katsomaan, hän kertoo *Karjalan Heimolle*.

Aikaa edellisestä lähdöstä oli kulunut 47 vuotta. Vuoden 1991 jälkeen Sihvonen on käynyt synnyinmaisemissaan noin 20 kertaa. Enää hän ei ole varma, jaksako

vielä kerran lähteä. Ensi elokuun alussa 86 vuotta täyttävä Sihvonen on ollut piispan virasta eläkkeellä jo 22 vuotta. Hänet vihittiin papiksi vuonna 1958, tasan 60 vuotta sitten.

Matti Sihvonen kertoo muun muassa lapsuutensa evakkomatkoista tuoreessa historiateoksessaan *Sortavalan maaseurakunta 1918-1949*. Pääaiheena siinä on seurakuntaelämä Sortavalan seudulla, mutta sisällöllä on paljon annettavaa kaikille, jotka haluavat tietää, millaisissa oloissa karjalaiset lähtivät evakkoon talvisodan aikaan, kuinka he palasivat kotiin ja miten taas jouduttiin lähtemään vuonna 1944.

– Tuo on 15. kirja, muistaakseni. Väitöskirja hyväksyttiin vuonna 1980 ja lisäksi on erilaisia hartaudellisia kirjoituksia. Yhden olen kääntänyt saksan kielestä. Nyt olen julkaissut ensimmäisen historiallisen tutkimuksen, hän ynnää.

Sihvonen kasvoi viisilapsisessa maanviljelijäperheessä eikä osaa sanoa tarkalleen, mikä hänet vei pappisuralle.

Karjalan rukoilevaisuuden perustajalla **Henrik Renqvistillä** ja hänen luomallaan

renqvistiläisyydellä oli suuri vaikutus perheeseen. Koko Sortavalan seudun asukkaat olivat Suomen ahkerimpia kirkossa kävijöitä 1930-luvulla.

Kun Sihvonen joutui 7-vuotiaana ensimmäisen kerran evakkotielle ja tuli sijoitetuksi Oulun seudulle Kempeleeseen, hän koki saman kuin useimmat muutkin siirtolaiset. Maisemat olivat oudon tasaiset ja ihmiset kylmiä. Lestadiolaiset pitivät palveluksiaan omissa piireissään, kun taas renqvistiläiset olivat tottuneet toimimaan kiinteästi Suomen evankelisluterilaisen kirkon yhteydessä.

Sihvonen kertoo teoksessaan myös loukkaantumisista, jotka olivat maan valtapolitiikkojen aiheuttamia. Esimerkiksi tuon ajan huippupoliitikot **Risto Ryti**, **J. K. Paasikivi**, **Väinö Tanner** ja **Väinö Voionmaa** olivat sitä mieltä, että karjalaiset voisivat jäädä asumaan omille paikoilleen, vaikka se tulisi osaksi Neuvostoliittoa.

Ajatuksen torjui Neuvostoliiton neuvottelijana ollut **V. Molotov** – onneksi, sanovat evakot.

Välirauhan aikaan Sihvosen perhe sai luvan muuttaa takaisin kotikylälleen maaliskuussa 1942. Niemisten kylä oli säilynyt ehjänä, mutta eteläisimmässä lahdessa oli vielä jäljellä romua kuuluisasta Rautalahden motista. Elokuussa 1941 oli sattunut kuuluisa Rautalahden kuormauspaikan tulitus, josta oli tullut tuhansien miesten, hevosten ja sota-ajoneuvojen viimeinen määränpää. Poikajoukko löysi sota-alueelta myös kranaatin, joka räjähti ja jätti 9-vuotiaan Sihvosenkin koipeen ikuisen sirpalemuiston.

On hämmästyttävää, miten elämä alkoi sujua lujan tulevaisuususkon varassa aina kesään 1944 asti. Kannaksen suunnasta oli kuulunut jatkuva tykkien jyly, joka katkesi pahaenteiseen hiljaisuuteen 4. syyskuuta. Pian selvisi, että 12-vuotias Sihvonen joutuisi taas evakkotielle perheensä ja muiden karjalaisten kanssa.

Perhe kulki jälleen tuskallisen evakkomatkan ja päättyi Keski-Suomeen, aluksi Leivonmäelle.

Sortavalan Niemisten kylään

Synnyinseutunsa Sortavalan historiaan viime vuosina paneutunut Matti Sihvonon työskenteli Kuopion luterilaisena piispana vuosina 1984-1996. Kuva otettu Tampereen ortodoksisessa seurakuntasalissa 6.3.2018.

Osa sortavalalaisista sijoitettiin myöhemmin Jyväskylän maalaiskuntaan ja Laukaaseen, osa Luhankaan, Äänekoskelle, Pihtiputaalle sekä osa Virroille, Ruovedelle, Teiskoon ja Ylöjärvelle.

Ihmiset hajaantuivat Ivalon ja Helsingin välille, mikä tiesi entisen kiinteän seurakuntayhteisön hajoamista, vaikka se olisi haluttu pitää hengissä uusilla asuin-sijoilla.

Sortavalan maaseurakunta lakkautettiin vuonna 1949. Sen väkiluku oli ollut 18 500.

Silmiinpistävää teoksessa *Sortavalan maaseurakunta 1918-1949* on kaikkien tietojen ja havaintojen täsmällisyys. Tämä koskee niin arkistoaineistoja kuin Sihvosen omia muistojakin. Hän ei ole unohtanut nuoruusaikojensa Sortavalaa.

Haastattelussa hän kertoo muun muassa, kuinka luterilaiset ja ortodoksit elivät Sortavalassa sulassa sovussa. Ortodoksien määrä kaupungissa oli vain runsaat kymmenen prosenttia, mutta siellä sijaitti ortodoksikirkon keskushallinto.

– Väestön keskuudessa ei ollut ongelmia muussa kuin uskonnon opetuksessa. Samassa koulussa oli molempia lapsia ja oman uskonnon opettamista pidettiin tärkeänä. Seka-avioliittojen lapsista ortodoksit ja luterilaiset papit kiistelivät. Yleensä lapset kastettiin isän kirkkoon, mutta vanhemmat päättivät asian.

Sihvonon kertoo myös, kuinka vanhalla suomalaisella hautausmaalla oli selvä jako. Esimerkiksi tunnetussa **Elisabet ja Herman Hallonbladin** perheessä mies oli luterilainen ja rouva ortodoksi – perheen hautamuistomerkki sijoitettiin hautausmaan rajalle niin, että rouva oli ortodoksisella puolella ja puoliso luterilaisella.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuva

Värillinen, Lontoossa valmistettu dagerrotyopia 1780-luvun Monrepos'n maisemista. Kuva teoksesta: "Karjala", osa I, Hämeenlinna 1983. Juhani O. V. Viiste: Vanha viihtyisä Wiipuri, Porvoo 1946.

Japanilainen silta kaartuu kapean salmen yli. — Taustalla kartanon päärakennus ja kirjastotalo. — Monrepos'n romanttisessa puistotaitteessa yhtyvät rehevä kasvillisuus ja ihmiskäden työ kauniiksi kokonaisuudeksi. — Kuvailina Kansallismuseosta.

Mon Repos minun lepopaikka

Viipurin kuuluisin puisto oli perustajansa eurooppalainen unelma Pohjolassa.

Laatokka, Karjalan meri, Valamon ja Konevitsan luostarit sekä vanha Viipuri olivat suomalaisille rakkaita paikkoja, joista jäljellä ovat vain muistot. Harva tietää, että Viipurissa sijaitsevan tarunhohdoksen Monrepos'n puiston nimi oli aluksi Charlottendahl.

Monrepos'n puisto sai alkunsa 1760-luvulla, kun Monrepos'n kartanon omistajaksi tuli Viipurin linnan ylikomendantti **Pjotr Aleksejevits Stupishin**. Hän muutti kartanon vanhan karjapihan ja sen ympäristön englantilaistyyliseksi maisemapuutarhaksi ja antoi sille puolisonsa mukaan nimen Charlottendahl.

P. A. Stupishinin kuoltua vuonna 1782 Monrepos'n kartano siirtyi Württembergin prinssi **Friedrich Wilhelm**in haltuun. Hän toimi tuolloin Vanhan Suomen kenraalikuvernöörinä. Friedrich Wilhelm asui itse kartanossa vain nelisen vuotta eli vuoteen 1786 saakka, mutta ehti tuona aikana laajentaa ihailemaansa puistoa ja rakentaa huvimajan rantakallion huipulle. Juuri Friedrich Wilhelm antoi puistolle sen nykyisen nimen, joka tulee ranskan-kielisestä ilmauksesta "Mon Repos", minun lepopaikkani.

Strasbourgissa vuonna 1737 syntynyt **Ludwig Heinrich von Nicolay** osti Monrepos'n kartanon vuonna 1788. Hän oli saksalaissyntyinen, Venäjällä vaikuttanut akateemikko ja kirjailija, joka toimi Venäjän tiedeakatemian presidenttinä.

Hän keräsi Monrepos'n kirjastoon Suomen merkittävimmän 1700-luvun valistuskirjallisuuskokoelman. Se on nykyisin Kansalliskirjaston hallussa.

Niin ikään von Nicolay rakennut-

Repos, paikkani

ti Monrepos'n kartanon maille Suomen tunnetuimman maisemapuiston, ja siitä tuli myöhemmin Viipurin suosituimpia nähtävyyksiä.

Paroni von Nicolayn aikana puisto uudistui, aluksi paikallisen puutarhuri **Johann Ernst Biesterfeldin** johdolla, kunnes Pietarissa vaikuttanut italialainen arkkitehti **Giuseppe Antonio Martinelli** vastasi puiston laajennuksista. Kaarisillat, huvimajat ja koristeelliset penkit antavat puistolle uutta loistokkuutta.

Uudistusten myötä Monrepos'ta tuli yksi Euroopan tunnetuimpia yksityispuistoja, josta paroni von Nicolay itse laati saksankielisen runoteoksen *Das Landgut Monrepos in Finnland* (1804).

Ludwig von Nicolay

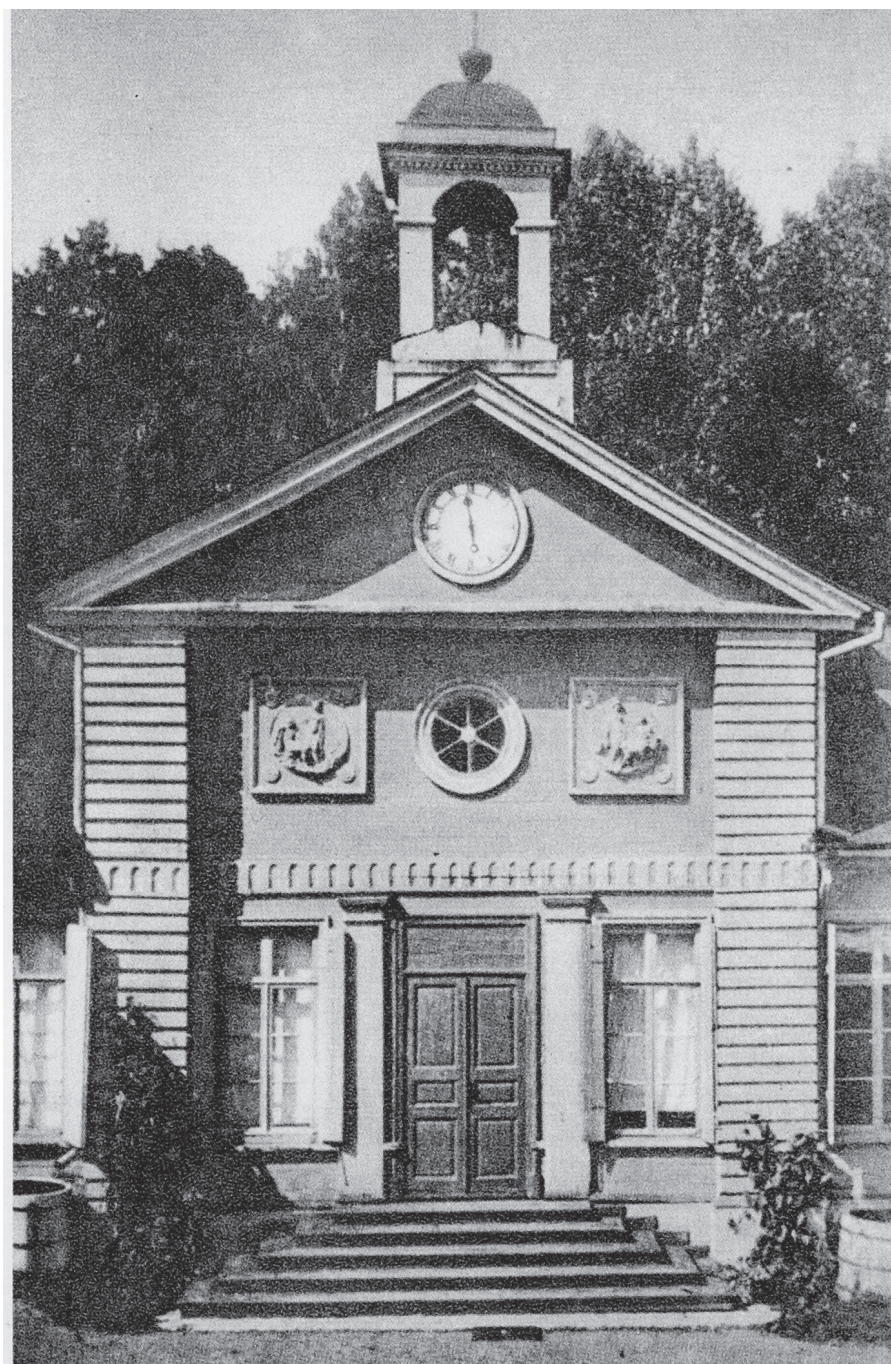
(kuva) kuului Ruotsista lähtöisin olevaan Nicolayn sukuun. Vuosina 1752–1760 hän opiskeli Strasbourgin yliopistossa, missä suoritti oikeustieteellisen tutkinnon. Valmistuttuaan Nicolay matkusti Pariisiin, missä hän tutustui valistusfilosofien, kuten **Voltairein** ja **Denis Diderot'n** ajatteluun.

Vuoden 1761 kuluessa hän alkoi työskennellä Pariisissa tapaamansa Venäjän Wienin-suurlähettilään, ruhtinas **Dmitri A. Golitsynin** sihteerinä. Kahden vuoden päästä hän palasi isänsä sairastuttua Strasbourgiin ja palveli hänen kuoltuaan monissa eri tehtävissä ympäri Keski-Eurooppaa.

Vuonna 1769 Venäjän keisarinna **Katariina II** kutsui Nicolayn Pietariin poikansa, tulevan keisari **Paavali I:n** kotiopettajaksi, sitten tämän sihteeriksi ja hovin taloudenhoitajaksi.

Myöhemmin von Nicolay sai toimia keisari Paavali I:n puolisoiden **Natalia Aleksejevnan** ja **Maria Fjodorovnan** sihteerinä. Pyhä Rooman keisari **Josef II** aatelo

Kirjastorakennuksen keskiosa oli sommittelultaan sovinnaisuudesta poikkeava. Sen keskiseinämää koristaa kaksi koho-kuvaa, ylempänä nähdään »ajantieto» ja katolla pieni kello-torni. Mutta rakentajat tuntuvat sekoittaneen sentit ja »saašenit», joten on syntynyt mittavirhe. — Erehdys ei ole suuri, mutta sittenkin tuntuva! — Valok. ja lahjoitt. arkkitehti Ragnar Kruskopf.

Nicolayn vuonna 1782 keisari Paavali I:n pyynnöstä. Lisäksi Paavali I:n noustua valtaistuimelle 1796 Nicolay sai valtioneuvoksen arvonimen, ja 1797 hänelle suotiin paronin aatelisarvo.

Venäjän tiedeakatemian presidentin tehtävässä paroni von Nicolay alkoi toimia vuonna 1798 ja jäi eläkkeelle vuon-

na 1803. Paroni vietti viimeiset vuotensa Monrepos'n kartanossa. Ludwig Heinrich von Nicolay kuoli vuonna 1820, ja hänet haudattiin aluksi Viipuriin, Sorvalin hautausmaalle.

Monrepos' n kartanon päärakennus on pahoin rapistunut, mutta kattoa on uusittu säännöllisesti.

Vuonna 1822 Nicolayn ja hänen puolisonsa Johanna Margaretan jäännökset siirrettiin Monrepos' n puistoon Ludwigsteinin hautasaarelle poikansa **Paul von Nicolayn** valmistamaan hautakappeliin.

Monrepos' n kartanon nykyinen päärakennus on 1780-luvulta, jolloin sen rakennutti prinssi Friedrich Wilhelm. Sitä laajennettiin ja korjattiin vuosina 1798–1801 arkkitehti Giuseppe Antonio Martinellin johdolla.

Vuonna 1804 korjattiin 1760-luvulta peräisin olevaa palvelusväen asuntoa, mihin saneerattiin kymmenen asuinhuoneistoa ja vielä suuremmat tilat Ludwig von Nicolayn kokoamaa kirjastoa varten. Se käsitti runsaat 9 000 teosta, joista noin 8 000 lahjoitettiin Helsingin Yliopistolle vuonna 1916.

Talvisodan jälkeen Monrepos' n kartanon päärakennus oli neuvostoliittolaisilta saadun sotasaaliin varastona ja jatkosodan aikana sen suojissa toimi suomalaisten joukkojen sotasairaala. Viipurin siirryttyä Neuvostoliitolle perustettiin kartanoon päiväkoti ja kirjaston entiset tilat muutettiin vanhainkodiksi.

Monrepos' n puiston sijainti vuoden 1935 arkkitehti Otto Iivari Meurmanin asemakaavakartalla Viipurissa.

Loistokkaan Monrepos' n puiston menneet päivät soivat musiikkitalenteena, jonka levytti 1955 **Annikki Tähti** nimellä *Muistatko Monrepos' n?* Valssin säveltäjä on **Erik Lindström** ja sanoittaja **Aili Runne**.

Kansallisen Karjala-kaipuun tunteesta kertoo sekin, että *Muistatko Monrepos' n* -singleä myytiin 30 000 kpl, ja Annikki

Tähti sai ensimmäisenä kotimaisena artistina kultalevyn.

UNTO MARTIKAINEN

Tekstin lähteet: Yrjö Kaukiainen, Risto Marjomaa ja Jouko Nurmiainen: Viipurin läänin historia V: "Autonomisen Suomen rajamaa", Keuruu 2014

SIRPA MÄNTY

Obeliskin kallion ympärillä oli tiheä puusto vielä ennen uudistustöiden alkamista.

Puiston täysremontti menossa

Tämän vuoden alussa julkaisivat monet suomalaiset lehdet kauhunsekaisia juttuja valtavasta remontista, joka oli alkanut Viipurin tarunhoitoisessa Monrepos'n puistossa. Suomessa pelätään, että koko paikka tuhoutuu lopullisesti ja Viipurin nykyiset asukkaat ihmettelevät, menettävätkö he tutun keitaansa.

Ikääntyneiden puiden järjestelmällinen raivaaminen alkoi jo viime vuoden lopulla. Ulkopuoliset ovat järkyttyneet nähtyään, miten melkein kaikki hyväkuntoisetkin kasvit on revitty sääliä irti maasta. Samoin perinteikkäät ja pitkään paikoillaan seisseet maamerkit.

Monrepos'n kaikkein tunnetuin puu oli lukuisiin maalauksiin ja valokuviin tallennettu ikivanha mänty, joka seisoi Neptunuksen temppeleksi kutsutun huvimajan vieressä merenrannan kalliolla. Se vaurioitui huvimajan tulipalossa vuonna 2011 ja nyt se on kokonaan poissa.

Puiston kunnostusprojektin on suunnitellut pietarilainen arkkitehtitoimisto Liteinaja Tšast 91, joka kertoo valmistelleensa

SIRPA MÄNTY

Tuttu Monrepos'n kaarisilta hämmöittää hieman sakean metsän siimeksestä. Kuvaan on saatu tallennettua puistonäkymiä ennen rajujen uudistustöiden alkamista viime vuoden lopulla.

projektia jo viiden vuoden ajan. Suunnitelman mukaan puiston puita kaadetaan kaikkiaan 2 583 kappaletta. Niistä 1 376 on vanhoja ja loput 1 207 poistetaan maisemointiin liittyen.

Uudistustyön tavoitteena on ensi vuoden loppuun mennessä palauttaa 1760-luvulta lähtien rakennettua ja 161 hehta-

rin alueelle levittäytyvää puistoa vuosien 1790–1860 asuun. Tuohon aikaan Monrepos'n omistajia olivat paroni **Ludwig von Nicolay** ja hänen poikansa **Paul**.

Tuhottujen kasvien tilalle on tarkoitus istuttaa 725 uutta puuta. Lisäksi 3 000 puuta siirretään uusiin paikkoihin. Myös kanavia ja rakennuksia kunnostetaan.

Lehtitietojen mukaan Maailmanpankin alainen Kansainvälinen jälleenrakennus- ja kehityspankki IBRD on vuonna 2010 myöntänyt lainaa ja Venäjän valtio tukea noin 30 miljoonaa euroa Monrepos'in kunnostustöitä varten.

Puiston johtaja **Aleksandr Bujanov** arvioi Monrepos'n kävijämäärän nousevan aiemmasta noin 160 000:sta vuodessa jopa neljännesmiljoonaan. Tarkkaa tietoa remontin kestosta ei ole.

Hanketta on arvostellut erityisesti Aalto-yliopiston maisema-arkkitehtuurin dosentti **Eeva Ruoff**, joka on kirjoittanut kirjan *Monrepos – Muistojen puutarha*. Lisäksi puistoa esitellään Ruoffin toisessa kirjassa *Vanhoja suomalaisia puutarhoja*.

Kyykkäveteraanit ovat poissa

Kaksi Karjalan Sivistysseuran kyykkätoimintaa vuosikymmenten ajan luotsannutta veteraania on siirtynyt tuonilmaisiin.

Paavo Rahikaisen voimat ehtyivät 11. maaliskuuta, vain kuukautta ennen hänen 90-vuotispäiväänsä. Paavo syntyi 17.4.1928 Kotkassa ja hänen sukujuurensa olivat niin isän kuin äidinkin puolelta Jyskyjärvellä Voijärven ja Piismalahden kylissä. Paavo kouluttautui puhelinasantajaksi ja työskenneltään lyhyen aikaa Ruotsin Lapisissa hän teki 38-vuotisen työuran Helsingin Puhelinyhdistyksen palveluksessa vuodesta 1952 eläkkeelle jäämiseensä asti. Pitkän uran hän teki myös KSS:n ja erityisesti kyykän parissa.

Paavo tuli Seurasaaren kyykkäkentälle vuonna 1958 ja kyykästä tuli hänelle nopeasti rakas harrastus. Oman pelaamisen lisäksi hänet pian valittiin hoitamaan myös yhteisiä asioita kyykkäkerhon johtokuntaan, edelleen rahastonhoitajaksi 1968 ja puheenjohtajaksi 1978. Puheenjohtajan pestiä kesti liki yhtä kauan kuin työuraa Puhelinyhdistyksessä, 37 vuotta.

Karjalan Sivistysseuran hallituksessa Paavo oli 24 vuoden ajan vuodesta 1985. Hän vastasi kyykän lisäksi erityisesti seuran suhteista Ruotsissa asuviin karjalaisiin. Kun kyykänpelaajat 1980-luvulla järjestäytyivät valtakunnalliseksi liitoksi, tuli Paavo mukaan liiton hallitukseen ja myöhemmin Suomen Kyykkäliiton varapuheenjohtajaksi. Vuosikausia Paavo myös kiersi ahkerasti valtakunnallisia kyykkäkilpailuja ja kyyditsi muita pelaajia mukanaan. Vielä vuonna 2010 hän iski pronssille SM-hallikisojen veteraanisarjassa.

Paavon panos kyykkätoiminnan kehittämässä on vertaansa vailla. Hän oli mukana pitämässä kyykkätoimintakursseja jo 1960-luvulla ja hän oli väsymätön pelitapahtumien järjestäjä, oli kyse sitten kyykkäväen omista kisoista tai ulkopuolisille järjestetyistä esittelytilaisuuksista. Toiminnassa mukana olleille jäi mieleen hänen positiivinen asenteensa. Hän oli aina tasapuolinen ja muita kannustava, valmis auttamaan tarvittaessa.

Kun hänet 2013 kutsuttiin Karjalan Sivistysseuran kunniajäseneksi, perusteluissa todettiin: ”Hän on yleensä ensimmäisenä ilmoittautumassa vapaaehtoisena talkoisiin, koskivat ne sitten seuran toimistolla tehtäviä remontteja, heimopäi-

Paavo Rahikainen oli ahkera kyykkäkisaaja ja talkoomies.

vien järjestelyjä, itsenäisyyspäivän kunniavartiota sankarihautoilla tai kyykkäta-pahtumien järjestämistä.” Viimeisen kerran Paavo osallistui tällaisiin yhteisiin talkoisiin viime itsenäisyyspäivänä Helsingin ortodoksisen hautausmaan sankarihautojen kunniavartiossa, taisi olla hänelle viideskymmenes kerta.

Karjalan Heimon haastattelussa 2013 Paavo totesi, että elämä on ihanaa, kun ei ole yhtään yötä tarvinnut viettää sairaalassa. Aivan viimeisinä vuosina sairaalakin tuli tutuksi. Silloin Paavo muisteli, ettei ole ollutkaan sairaalassa sen jälkeen, kun 1965 veti puhelinlinjat Helsingin Meilahden sairaalaan.

Paavo ehti Raili-vaimonsa kanssa olla aviossa yli 60 vuoden ajan. Raili meneh-

tyi marraskuussa 2017 ja Paavon viimeisten päivien toive tuntui olevan päästä taas yhteen. Paavo ja Railia jäivät kaipaamaan lasten perheet kolmessa polvessa. Kyykkäpelaajat pitivät hiljaisen hetken maaliskuussa pelattujen sisähallin SM-kisojen alussa.

Toisen kyykkätoiminnasta pitkään vastanneen veteraanin **Oskari 'Osku' Toivokaisen** kuolemasta on jo kulunut muutama vuosi. Osku syntyi Inkerin Tuutarissa joulupäivänä 1930 ja tuli perheen mukana Suomeen jatkosodan aikana. Hän siirtyi tuonilmaisiiin Helsingissä 4.6.2012.

Osku oli koko ikänsä innokas urheilumies. Hän oli mestaritason pikaluistelijä ja hänet valittiin edustamaan Suomea vuoden 1952 olympialaisissa, mutta inkeriläisenä hän ei saanut viisumia. Itse hän

totesi myöhemmin pronssimitalin olleen ehkä ulottuvilla. Monipuolisuutta kuvaase, että hän oli myös seiväshypyssä TUL:n piirinmestari.

Osku oli jo aikaisemmin osallistunut ahkerasti inkeriläisten toimintaan ja vuonna 1969 hän tuli mukaan kyykkätoimintaan, kertomansa mukaan 26 vuoden tauon jälkeen. Kyykkä eli inkeriläisten poppi oli hänelle lapsuudesta tuttu Tuutarista. Osku innosti muitakin inkeriläisiä kyykän pariin ja heidän kesäpäivillään vuosina 1967–2004 pelattiin heimo-otteluita karjalaisten kanssa. Hän piti säännöllistä yhteyttä myös Ruotsin inkeriläisiin ja heidän kyykkäharrastajiin. Venäjänkielen taitoisena hän oli korvaamaton Suomen Kyykkäliiton luodessa suhteita Venäjän vastaavaan liittoon.

Osku oli koulutukseltaan rakennusmestari ja teki työuransa Espoon kaupungin palveluksessa, mutta luki itsensä aikuisiällä ylioppilaaksi ja jatkoi opintoja Helsingin yliopistossa. Tätä kautta hän osallistui myös akateemisen kyykän MM-kisoihin ja oli voittamassa mestaruutta Karjalaisen osakunnan joukkueessa ainakin vuonna 1970. Myöhemmin hän piti ahkerasti yllä akateemisen kyykän perinnettä pelaamalla itse ja järjestämällä kisoja. Hänen pohjatyönsä on kantanut hedelmää ja tänä päivänä akateemisen kyykän MM-kisat keräävät jo yli 4 000 osallistujaa.

KSS:n kyykkäkerhon johtokuntaan Osku tuli 1973 ja vuodesta 1988 hän toimi kerhon uutterana sihteerinä 20 vuotta, kunnes osittainen halvaantumisen lopetti kyykän peluun. Takapakkia oli tullut aiemminkin käsivamman muodossa ja hän siirtyi heittämään vasemmalla kädellä. Entisenä huippu-urheilijana Osku oli määrätietoinen harjoittelija ja aktiivi pelaaja niin Seurasaressa kuin Kyykkäliiton kansallisissa kisoissa. Menestystä tuli veteraanien Suomen mestarina 1991 ja 2000. Määrätietoinen harjoittelu oli avuksi jälleen halvaantumisen jälkeisessä kuntoutuksessa.

Oskulla oli kirjoittamisen lahja ja hän laati vuosien ajan kyykkäkatsauksia niin *Karjalan Heimoon* kuin *Inkeriläisten Viestiin*. Vuosina 1996–2006 hän oli *Karjalan Heimon* toimitusneuvoston jäsen. Hän kirjoitti myös kyykän historiasta, Inkerissä harrastetuista pelaamisen muodoista ja hienoja henkilökuvauksia mestaripelaajista. Kirjoituksia elävöitti aito kiinnostus omaan kulttuuriperintöön. Oskua jäivät kaipaamaan läheiset ja kyykkäkentiltä tutut ystävät.

Oskari Toivokainen osallistui sodassa Suomen puolustamiseen.

PEKKA PAMILO

Karjalan kielen opettaja Tamara Ščerbakova

Viikon kuluttua Suomen pääsiäises-tä tuli suruviesti: karjalan kielen opettaja **Tamara Ščerbakova** oli Petroskoissa sairaalassa siirtynyt tuonil-maisiin. Vain muutamaa viikkoa aiemmin oli Tamara tuskaisesti tiedottanut diag-noosin ja lääkärin toteamuksen, että ai-kaa jäi vähän.

Tamara Vasiljevna oli syntynyt vuonna 1944 Aunuksessa Tuuksan karjalaiskylässä karjalankieliseen perheeseen. Hän opiskeli Petroskoin Pedagogisessa Instituutissa ala-koulun opettajaksi toimien ammatissa 35 vuotta. Opettajana hän sai mukaan kaik-ki kuin taianomaisella lumolla. Tamaran aviomies on venäläinen, poikia syntyi kaksi ja kotikieli oli venäjä, mutta sukulaistensa kanssa Tamara puhui karjalaa.

Jo 1980-luvun lopulla Tamara alkoi op- pituntien alussa opettaa muutamia karjalan sanoja ja kuiskaili oppilailleen myös us-konnosta. Niinpä Neuvostoliiton romah-dettua ja aiempaa vapaamman ajan koitet-tua hän oli heti innolla ajamassa karjalan kielen asemaa.

Hän opetti karjalaa koulussa, teki itse käsin kirjoittaen pieniä opetusvihkosia, joihin liimaili lehdistä leikkaamia kuvia. Hän on ollut mukana laatimassa monia oppikirjoja. Hyllystä käteeni osui Tamaran yhdessä **Leena Bogdanovan** kanssa kirjoit-tama *Karjalan kielen harjoituskogomus III – IV luokku*, 2004. Tamara julkaisi useita lastenkirjoja. *Armahille bunukoile* ilmes-tyi vuonna 2002. Monet lehdet julkaisivat

Tamara Ščerbakova osallistui Karjalan Sivistysseuran 110-vuotisjuhlaan Vaasassa toissa keväänä.

hänen kirjoituksiaan lapsille, ja hän luki kirjoituksiaan myös Petroskoin radiossa.

Tamara tuli Suomessa tutuksi karjalaa har-rastaville useiden karjalan kielen kurssi-en opettajana. Hän toi koululaisia retkelle Suomeen useita kertoja. Monet ovat tutus-tuneet Tamaraan Heinäveden Valamossa, jossa hän työskenteli talkoolaisena useita-kin kertoja vuodessa.

Tutustuin Tamara Ščerbakovaan Bren-dojevin festivaaleilla Aunuksessa vuonna 2004. Kohta alkoi yhteistyömme lasten-kirjojen laatimisessa. Kirjoitin suomeksi ja Tamara käänsi karjalaksi. Yksi kirjois-tamme on käännetty myös tverinkarjalaksi.

Tamara oli iloinen, räiskyvän tempe-ramenttinen karjalaisnainen, joka tanssi

ja laulaa heläytti karjalaksi. Hän teki pal-jon työtä koko ikänsä. Kesämökin puutar-ha tuotti runsaan sadon, mutta oli työläs. Vieressä olivat marja- ja sienimaat, joissa Tamara yksin tai miehensä kanssa kulki keräämässä korit täyteen. Omassa pienessä kamarissaan hän teki räsynukkeja myyn-tiin. Kylässä tai kotona hän nousi aamui-sin ylös varhain, luki raamattua ja rukoili kaksi tuntia.

Olen Karjalassa kuullut kansan uskovan, että pitkäperjantaina kuollut pääsee heti taivaaseen. Niinpä nyt Venäjän pitkäper-jantaiyönä taivaan ovet avautuivat maan vaivoissa uupuneelle karjalan kielen puo-lustajalle.

MARJUKKA PATRAKKA

UUTISET

Karjalan kielen opetus jatkuu Itä-Suomen yliopistossa

Karjalan kieltä ja kulttuuria opetetaan Itä-Suomen yliopistossa Joensuussa nyt jo kymmenettä vuotta ja opetus jatkuu edelleen. Karjalan kieli on omana oppiaineenaan ainoastaan Itä-Suomen yliopistossa, ja yliopisto onkin havainnut karjalan kielen voimavaraksi, joka tuo näkyvyyttä ja omaleimaisuutta koko yliopistolle.

Tänä keväänä on vahvistettu oppiaineen uusi opetussuunnitelma kolmeksi vuodeksi eteenpäin. Karjalan opetusohjelma on kookenut joitakin muutoksia, mutta säilyy entiseen tapaan hyvin monipuolisena. Suuri muutos koko yliopiston opintorakenteessa on opintojen jaksottuminen erillisiksi kandidaatti- ja maisteriohjelmiksi.

Karjalan opetuksen kulmakivenä ovat kielitaitokurssit, joita järjestetään edelleen niin livvinkarjalasta kuin vienankarjalastakin (peruskurssit, jatkokurssit ja keskustelukurssit). Uutena opetusohjelmaan on lisätty eteläkarjalan peruskurssi, jonka on suunniteltu toteutuvan tulevan kolmivuotiskauden aikana.

Kieliopintojen tavoitteena on antaa opiskelijalle käytännön suullinen ja kirjallinen kielitaito sekä karjalan kielen peruskiekiopin tuntemus. Yhden karjalan variantin opiskelu antaa valmiuksia muidenkin karjalan varianttien hallintaan ja ymmärtämiseen. Kielitaitokurssien opettajat ovat syntyperäisiä karjalan kielen puhujia.

Kieliopintoihin kuuluvat myös karjalan kielen lukupiiri, jossa perehdytään tekstien kautta karjalan eri variantteihin, sekä suuren suosion saanut karjalan käännoseminaari, joka on järjestetty ulkopuolisen rahoituksen turvin ja johon pääsy on ollut avoin muillekin kuin yliopisto-opiskelijoille.

Karjalan kielen ja kulttuurin oppiaineessa on perusopintojen, aineopintojen ja syventävien opintojen kokonaisuudet. Perusopinnot painottuvat käytännön kielio-pintoihin ja kielitaidon kehittämiseen, kun taas aine- ja syventävissä opinnoissa keskitytään kielen syventävään, teoreettiseen tarkasteluun.

Kieliopinnoissa käsitellään myös karjalan kielen historiaa ja sen eri murteita,

Professori Vesa Koivisto kertoo, että karjalan kieltä voivat opiskella kaikki Itä-Suomen yliopiston opiskelijat.

kirjakielten kehitystä, karjalan kielen asemaa suomen läheisimpänä sukukielenä ja toisaalta sen saamaa voimakasta kontaktivaikutusta niin venäjältä kuin suomestakin. Opinnot antavat myös hyvän kuvan karjalan eri kielimuodoista, niiden taustasta ja keskinäisistä suhteista.

Lisäksi karjalanopiskelijoille annetaan perustiedot vähemmistökielten asemaan liittyvistä kysymyksistä sekä kielen elvyttämisestä. Etenkin aine- ja syventävissä opinnoissa on runsaasti valinnaisia kursseja ja opintojaksoja, joista opiskelija voi koostaa mieleisensä kokonaisuuden.

Oppiaineeseen kuuluu myös karjalaisen kulttuurin opintoja, joissa tarkastellaan mm. karjalaista suullista perinnettä, kansanmusiikkia ja karjalankielistä kirjallisuutta samoin kuin yleisemmin karjalaisen asemaa idän ja lännen raja-alueella. Kulttuurin käsittely kattaa niin perinteisen karjalaisen kulttuurin kuin nykypäivän karjalaisuudenkin.

Lukuvuosien 2018-2021 opetusohjelmassa ovat edustettuna seuraavat karjalan kieli-

muodot: *vienankarjala*, *livvinkarjala* (eli *aunuksenkarjala*) ja *eteläkarjala* (ja vielä erikseen eteläkarjalaan kuuluva *tverinkarjala* sekä karjalan läheinen sukukieli *lyydi*).

Kielenimitystä *karjala* tai *karjalan kieli* käytetään niin oppiaineen (karjalan kieli ja kulttuuri) kuin opintojaksojenkin nimissä: näitä ovat esim. ”Johdatus karjalan kieleen ja kulttuuriin”, ”Karjalan kielen murteet”, ”Karjala ja venäjä” tai ”Karjala itämeren-suomalaisena kielenä”.

Itä-Suomen yliopistossa *karjalalla* tai *karjalan kielellä* tarkoitetaan kootusti ja yhdessä kaikkia edellä mainittuja karjalaisia kielimuotoja, siis vienan-, etelä- ja livvinkarjalaa, mikä noudattaa alan tutkimuksessa vakiintunutta nimityskäytäntöä. (Nimitystä *varsinaiskarjala* ei käytetä uuden opetusohjelman opintojaksojen nimissä, mutta opetuksessa sillä tarkoitetaan totuttuun tapaan vienan- ja eteläkarjalaa yhdessä.)

Karjalan kieli ja kulttuuri on vapaa sivuaine, jota voivat opiskella kaikki Itä-Suomen yliopiston opiskelijat. Oppiaine avaa karjalan kieleen monipuolisia näkymiä, joita kunkin opiskelijan oma aineyhdistelmä voi täydentää (esimerkiksi suomen tai venäjän kieli tai ortodoksinen teologia).

Karjalan kielen tutkimus ja opetus voivat vaikuttaa karjalan kielen asemaan, sen säilymiseen ja sen kirjakielten asemaan tulevaisuudessa. Karjalan yliopisto-opetus tuottaakin koko ajan karjalan kielen asian tuntijoita, jotka ovat päteviä ja motivoituneita toimimaan karjalan kielen hyväksi, esim. opettajina karjalan kielen kursseilla sekä oppimateriaalien laatijoina tai kieli-kysymyksissä aktiivisina, kantaa ottavina yhteiskunnallisina toimijoina.

Karjalan opiskelu yliopistossa antaa tämän hetken opiskelijapolvelle erinomaisen mahdollisuuden perehtyä syvällisesti Karjalan kielimuotoihin ja kulttuuriin sekä uhanalaisten kielten tilanteeseen ja niiden elvytykseen.

VESA KOIVISTO

Kirjoittaja on karjalan kielen ja kulttuurin professori Itä-Suomen yliopistossa.

UUTISET

Karjalan kieli ja kaikki sen murteet ovat arvokkaita

Nimityksellä *karjalan kieli* tarkoitetaan kokonaisuutta, joka koostuu kahdesta päämurteesta: *livvinkarjalasta* (eli *aunuksenkarjalasta*) sekä *varsinaiskarjalasta*. Jälkimmäinen jakautuu edelleen pohjoismurteeseen eli *vienankarjalaan* ja etelämurteeseen eli *eteläkarjalaan*. Eteläkarjalaan luetaan myös Sisä-Venäjällä puhutut saarekemurteet, mm. tverinkarjala. Tätä vakiintunutta murrejakoa ja nimityskäytäntöä noudatetaan Suomessa niin karjalan kielen tutkimuksessa kuin yliopisto-opetuksessakin.

Karjalan kieli on yksi suomen lähisukielistä ja kuuluu itämerensuomalaisten kielten ryhmään. Lähimpiä kielimuotoja karjalasta katsottuna ovat suomen itämurteiden lisäksi lyydi ja vepsä. Ne ovat myös maantieteellisesti lähimmät, kun taas kauempana puhutut vatja, viro ja liivi ovat kielellisesti etäisempiä.

Kirjallinen ja suullinen kieli poikkeavat toisistaan myös karjalan tapauksessa. Venäjällä puhuttuihin karjalan kielen muotoihin on erityisesti 1900-luvun jälkipuolella vaikuttanut voimakkaasti venäjän kieli. Vaikutus näkyy sekä sanastossa, rakenteissa että puhetematiikassa. Kun nykyään käytössä olevat livvinkarjalan ja vienankarjalan kirjakielet luotiin 1990-luvun alussa, suomen kirjakielestä otetuilla malleilla haluttiin vähentää venäjän kielen vaikutusta.

Vienalaisalueilla ja -kylillä oli suuri merkitys karjalaisesta kulttuurista ihannoineen karelianismin kulta-aikana 1900-luvun alussa. Karjalasta ja karjalan kielestä puhuttaessa on toisinaan tarkoitettu vienankarjalaa, toisinaan yhtä lailla eteläkarjalaa tai aunuksenkarjalaa.

Venäjäksi näistä kaikista on tavallisesti käytetty nimitystä *karel'skij jazyk* 'karjalan kieli'. Suomessa karjalan toisesta päämurteesta *aunuksenkarjalasta* on ruvettu käyttämään 1990-luvulta lähtien yhä useammin nimitystä *livvinkarjala* (tai lyhyemmin *livvi*). Se perustuu alueen väestön omaan nimitykseen *lyigi*, jonka genetiivimuoto on *livvin*.

Hankaluutta sanan käyttöön tuo sen astevaihtelu: *lyigi*-perusmuodossa (nominatiivi) on vahva aste, kun taas genetiivissä *livvin* on heikko aste. Suomessa on käytetty kielimuodon nimityksenä myös lyhyttä *livvi*-asua. Tällainen nominatiivimuoto kuitenkin on itse asiassa kieliopin vastainen. Suositeltava nimitys on *livvinkarjala*.

Suomessa nykyään käytettävään karjalan kieleen liittyy kysymys, mikä on kielen ja murteen välinen suhde.

Yhteys perinteisiin maantieteellisiin puhuma-alueisiin on muuttunut. Karjalaa taitavat osaavat myös suomen kieltä ja ovat tavallisesti käyneet koulunsa suo-

meksi, mikä heijastuu myös kielellisinä vaikutteina.

Silti myös Suomessa puhuttuina kielimuotoina yhteisnimitys karjalan kieli yhdistää varsinaiskarjalaa ja livvinkarjalaa. Näiden kielimuotojen välillä kulkee murre-rajaa, mutta Suomen Raja-Karjalassa murre-rajaa oli loiva ja vähittäinen. Alueella puhuttiin sekamurteita, kuten useat karjalan tutkijat 1800-luvulta 2000-luvulle ovat tutkimuksissaan tuoneet julki. Livvinkarjalaiset itse mieltävät puhuvansa karjalan kieltä.

Myös eräiden suomen kielen murteiden puhujat ovat perinteisesti katsoleet puhuvansa karjalan murretta. Suomenpuoleisen Karjalan alueella voidaan erottaa savolaismurteinen Pohjois-Karjala ja kaakkoismurteinen Etelä-Karjala. Kaakkoismurteita, kansan kielessä *karjalan murretta*, puhuttiin eli *haastettiin* myös Karjalan kannaksella ja Viipurin lähiseuduilla. Ihmisten itsestään käyttämä kollektiivinen nimitys *karjalainen* perustuu alueen nimeen.

Saman kielen murteiksi katsottavia kielimuotoja yhdistää keskeisin sanasto ja kielioppi, ja murteet ovat myös keskenään ymmärrettäviä. Murteiden ja kielten limitymisellä toisiinsa on useita alueellisia erityispiirteitä. Vakiintunutta käsitystä karjalan kielen jakautumisesta kahteen päämurteeseen varsinais- ja livvinkarjalaan ei

Kalevalaseura palkitsi Hanneriina Moisseisen

Kalevalaseura myönsi sarjakuvataiteilija **Hanneriina Moisseiselle** Kalevalanpäivänä 28. helmikuuta Akseli Gallen-Kallelan tunnustuspalkinnon, joka on 10 000 euroa. *Karjalan Heimo* esitteli karjalaisjuurisen Moisseisen, 39, viime numerossaan.

Akseli Gallen-Kallela oli yksi Kalevalaseuran perustajajäsenistä. Hänen elämäntyötään kunnioittava palkinto jaetaan joka kolmas vuosi taiteilijalle, joka on laajenta-

nut, uudistanut tai kyseenalaistanut visuaalisten taiteiden ilmaisukieltä.

Palkinnon perusteluissa todetaan, että Moisseisen *Isä*-teosta voi pitää taiteilijan lopullisena läpimurtona. Vuonna 2016 ilmestynyt *Kannas* taas on koskettava sarjakuvateos kesästä 1944 Karjalankannaksella. Teoksessa Moisseinen on yhdistänyt hienovaraisesti arkistovalokuvia sarjakuvakerrontaan.

AILA-LIISA LAURILA

Sarjakuvataiteilija Hanneriina Moisseinen sai helmikuun lopussa Kalevalaseuran jakaman Akseli Gallen-Kallelan tunnustuspalkinnon.

Olga Žarinova pitää livvinkarjalan oppituntia Kiljavan opistolla Nurmijärvellä heinäkuussa 2016.

ole kyseenalaistettu systemaattisen aineis-
topohjaisen kielitieteen keinoin.

Sellaista määrää karjalan päämurteita toisistaan erottavia piirteitä, joiden perusteella tulisi puhua erillisistä kielistä, eivät ole esittäneet sen paremmin varhaisemmat tutkijat **K. F. Karjalainen**, **Heikki Ojansuu** tai **Pertti Virtaranta** kuin nykyisetkään karjalantutkijat. Vienankarjalan ja livvinkarjalan kirjakielen näkyvimmat kehittäjät **Pekka Zaikov** ja **Ljudmila Markiano-va** ovat molemmat kirjoittaneet toisissaan

yksinkertaisesti karjalan kielestä, vaikka ovat käyttäneet eri murreta.

Erottelussa murteeksi tai kieleksi ei ole kyse minkään karjalan variantin arvostuksesta tai arvostamattomuudesta. Kaikki puhutut ja kirjoitetut kielimuodot ovat arvokkaita sinänsä. Sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä tarvitaan karjalan kielen nykyisissä revitalisaatiotalkoissa.

Kieli on elinvoimainen, kun se siirtyy seuraavalle sukupolvelle ja sitä käytetään arkisessa ympäristössä. Kirjoitettu kieli luo

kielellisiä malleja ja lisää resursseja, mutta kirjoitettu ja puhuttu kieli poikkeavat usein toisistaan selvästi. Kumpakaan on syytä kehittää karjalan kielen tulevaisuuden tukemiseksi.

RIHO GRÜNTHAL

Itämerensuomalaisten kielten professori,

Helsingin yliopisto

VESA KOIVISTO

Karjalan kielen ja kulttuurin professori,

Itä-Suomen yliopisto

Lisäksi teoksessa katsotaan kannaksen tapahtumia uusista näkökulmista: lehmän poikimista hylättyyn kylään odottamaan jääneen nuoren naisen ja ruumiskasan alla järkensä menettäneen nuoren sotilaan perspektiiveistä.

Kirjan teema, ihmisen ja eläimen läheinen suhde, läpäisee koko teoksen: muistin menettäminen ei ole tuhonnut suhdetta rakkaisiin eläimiin. Sarjakuvan keinoin kuvia, arkistokuvia ja ortodoksiseen uskoon liittyviä rituaalitekstejä yhdistäen Moisseinen luo unenomaisen rajatilan, jollaista ei suomalaisessa sarjakuvassa ole nähty eikä koettu.

Kalevalaseuran Eepospalkinto annettiin

Kalevalan kääntäjille **Walter Arnoldille**, **Riitta Cançoçakille** ja **Mikael Holmbergille**. Arnold palkittiin *Kalevalan* kääntämisestä sveitsiläiselle alppikielelle, Cançoçak eepoksen kääntämisestä turkiksi ja Holmberg sen kääntämisestä norjaksi.

Kalevalaseuran Eepospalkinto, 5 000 euroa, myönnetään *Kalevalan* tai maailman muiden eeposten parissa merkittävää työtä tehneille henkilöille. Arnoldin *Kalevalan* käännoistyö on merkkiteos, sillä pienellä alppikielellä on alle 1 500 puhujaa, eikä kielellä ole aiemmin julkaistu kirjallisuutta juuri lainkaan. Kalevala on käännetty kaikkiaan noin 60 kielelle, ja käänösversioita tunnetaan noin 250.

Ristitutkimus viivästyy

Vuonna 2011 Vienan pakolaisten jättämistä taiteellisista jäljistä tohtoriksi väitellyt **Katja Hyry** pyyteli taannoin aineistoa matkamiehenristeistä.

– Meillä oli tarkoitus kirjoittaa artikkeli **Teuvo Laitilan** kanssa. Totesimme, että matkamiehenristiin liittyvät traditiot ovat niin monenlaisia, että aihetta olisi vaikeaa tutkia. Emme siis löytäneet yhtenäistä traditiota aiheesta. Siksi päädyimme jättämään asian toistaiseksi, Hyry kertoo.

UUTISET

Rosoa, säröä ja riskinottoa Kivimäen väitöstyössä

AILA-LIISA LAURILA

Musiikin maisteri **Anne-Mari Kivimäen** tohtorintutkinnon tarkastustilaisuus 21. huhtikuuta Helsingin Musiikkitalon Black Box -salissa oli lähes kolme tuntia karjalaisuuden ilotulitusta. Tunnin kestänyt lektio vei monilukuisen yleisön keskelle kansanmusiikin performanssia, Notka-haitarin ympärille luotuja soivia ja tanssivia taide-teoksia, kuulijat pääsivät välillä mukaan kuorona ja tanssijoina.

Kivimäen luoma Perinnelaboratorio taiteellisen tutkimuksen välineenä yhdistää perinteen, taiteilijan uteliaisuuden ja uudet haitaritrance-sävellykset. Tutkimuksen peruspilareita ovat venäläinen Notka-haitari, **Ilja Kotikallio** ja taiteellisten konserttien työryhmät, jotka saivat työn aikana nimen haitariporukat.

Työn keskeiseen henkilöön Ilja Kotikalioon, vuonna 1961 menehtyneeseen suistamolaiseen evakkoon Kivimäki törmäsi SKS:n arkistosta löytämillään äänitteillä. Nauhoilla Ilja, Kivimäen mukaan herkästi kyyneliin heltyvä, mielettömän lempeä tarinankertoja, juttelee menneistä, laulaa ja soittaa harmonikkaa sekä huuliharppua. Ääninauhoilta Anne-Mari ammensi aineksia esityksiinsä, Ilja ruokki musiikin syntyä.

Keskeisen osan muodostavat viisi taiteellista konserttia vuosina 2013–2016. Monitaiteellisissa esityksissä yhdistyvät musiikki, tanssi, valokuva, teatteri, mykkelokuva, sarjakuvat ja jopa ruoka.

Perinnelaboratorion yhden merkittävän työtavan muodostavat kenttämatkat, jotka vievät työtä kohti todellista Suistamoja ja joista jatketaan eteenpäin monitaiteisuuden avulla kohti kuviteltua Suistamoja. Perinnelaboratorio luo uusia kuvia Karjalasta, ja mielikuvien näyteikkunoina toimivat Suistamo-sarjan konsertit, niiden visuaalisuus ja musiikki.

Tutkinnon taiteellista osuutta arvioineen ryhmän edustajan FT, dos. **Heikki Uimosen** lausunto oli silkkaa suitsutusta. Hänen mukaansa tutkimus on kulttuurinen ja yhteiskunnallinen kuvaus, jossa esiin nousee Kivimäen suhde Kotikalioon. Opinnäytetyö on taiturimainen ja intensiivinen ja edustaa minimalistista estetiikkaa. Tutkielma on prosessi, joka vie kohti

Anne-Mari Kivimäen väitöstutkielman kansi (vas.) ja Hanneriina Moisseisen piirros Notka-haitarista löytyy Kivimäen väitöskirjan sivulta 142.

Sydämessäni yhdyin suistamolaisen itkuvirren toivotukseen Iljaa muistelllessani: Ottakaa armahat syndyset Iljan heleä henki valkein vahatuoksuin ja pyhin savuun vastaan siellä missä on ikkunaton ikuinen valkeus ...
Olkoon siunattua yksinäisen väsyneen vaeltajan lepo Lapuan kirkkomaassa!
Jyväskylässä 12. 7. 1961.
Lauri Simonsuuri

Karjalan Heimossa 1961 julkaistussa muistokirjoituksessa ollut itkuvirren toivotus innoitti Kivimäen säveltämään teoksen Rauha ja hiljaisuus, joka saa kuulijan herkistymään kyyneliin.

näyttämöitä. Kivimäestä kuoriutuu myös näyttelijä ja tuottaja, joka löytää runoilijan itsestään. Kaiken pohjana on karjalaisuuden syvälinen ymmärtäminen.

EEVA-KAISA LINNA

Anne-Mari Kivimäen taiteelliseen tohtorintutkintoon kuuluu kirjallinen osio, viiden konsertin sarja sekä levy jokaisesta viidestä tohtorintutkintokonsertista.

Kivimäen tutkielma Perinnelaboratorio - #haitariporukoissa löytyy Sibelius-Akatemian nettisivuilta http://ethesis.siba.fi/files/annemari_bod_155x220_pv02b_ethe_v03.pdf.

”Väitös on edistänyt uudella tavalla kansanmusiikin tutkimusta, on yllättävän tutkimuksellinen, vaikka on vain Notkahanuristin tekemä.”

HEIKKI LAITINEN

Sibelius-Akatemian kansanmusiikin emeritusprofessori, taiteelliset opinnäytteet arvioineen lautakunnan jäsen

SAMPO-TIETOKANTA

Karjalan Sivistysseuran Sampo-tietokannasta löytyy valokuva, jossa entiset salmilaiset ovat kokoontuneet viettämään pikkujoulua Ravintola Kestikartanoon.

Ravintola Kestikartano houkuttelee hirsihämyyn

Kiinnostaisiko poiketa kalevalaishenkisessä Kestikartano-ravintolassa Helsingin Keskuskadulla? Ravintolaa ei ole enää olemassa, mutta käynti on nyt mahdollista virtuaalisesti. Ravintola sijaitsi Keskuskatu 7:ssä, jossa on nykyään vuonna 1969 rakennettu WTC-liikekiinteistö.

Kestikartanon hirsilinna tunnettiin aikoinaan kalevalahenkisestä sisustuksestaan ja voileipäpöydästään. Kestikartano avattiin sotien jälkeisenä pula-aikana vuonna 1946. Ravintola oli Kalevalaisten Naisten oivallus, jonka toteutti arkkitehti **Aarne Ervi** ja joukko huippusuunnittelijoita.

Valaisimet suunnitteli **Paavo Tynell**, kalustuksen **Maija Taimi**, verhot ja tuohitapetit **Greta Skogster-Lehtinen**, ja astiat valmisti Arabia. Kaksikerroksisessa hirsilinnassa oli kahvila, pikabaari ja ravintolatali. Vieraita otti vastaan Pohjolan emäntä Louhi **Emil Halosen** luomana pronsiseistoksena.

Virtuaaliretki paljastaa, että Kestikar-

tano oli suosittu ruoka- ja juhlapaikka. Vierailija voi klikata kaksikerroksisen ravintolan pohjapiirrosta ja katsella valokuvia. Lisäksi mainio video kuvaa, kuinka yleisölle on esitelty mm. kansallispukuja. Olympiavuonna 1952 Suomi-tunnelmaa kävi haastelemaan urheilijoita ja toimittajia.

Naisten ylläpitämä ravintola menestyi, mutta sen tarina jäi lyhyeen, kun vuokrasopimuksen loputtua ravintola jouduttiin sulkemaan vuonna 1967. Kalevalaiset Naiset kokeilivat ravintolaa sen jälkeen muissa tiloissa Mannerheimintielle, mutta uusi tarina jäi lyhyeksi.

Ravintola Kestikartanon verkkonäytteen on koontanut Kalevalaisten Naisten Liiton työryhmä, johon kuuluivat **Susanna Aaltonen**, **Viivi Alajuuma**, **Sirpa Huttunen** ja **Ildikó Lehtinen**. Ulkoasun suunnittelusta ja teknisestä toteutuksesta vastasi Metropolia Ammattikorkeakoulun media-keskus Valovirran työryhmä. Verkkosoite on: www.kestikartano.com.

Haikola valittiin parhaaksi etnokeskukseksi

Pienen vianalaisen Haikolan kylän etnokulttuurikeskus valittiin viime vuoden parhaaksi Karjalan tasavallan etnokulttuurikeskukseksi. Se voitti Karjalan etnokulttuurikeskusten ECHO-yhdistyksen järjestämän kilpailun Paras etnokulttuuri-

keskus-sarjassa. Kilpailu järjestettiin kolmatta kertaa.

Haikola-keskus on perustettu vianankarjalaisen kirjailijan **Ortjo Stepanovin** sekä muiden karjalaisten kirjailijoiden tuotannon vaalimiseksi. Keskuksen alullepanijoina ovat Haikolan kylän isäntä ja emäntä, kirjailijan poika **Mihail Stepanov** ja hänen vaimonsa **Olga Stepanova**.

Kilvan Grand Prix'n sai Belomorskin Pomorien kulttuurikeskus, jonka johtaja on Olga Stepanova.

Paasonvuoresta suunnitellaan matkailukohdetta

Karjalan tasavallan Sortavalan piirissä sijaitsevasta Paasonvuoresta halutaan tehdä matkailukohde sekä koti- että ulkomaisille turisteille. Aloitteen on tehnyt petroskoilainen ryhmä.

Ehdotus matkailukohteen rakentamisesta tuli esille kilpailussa, jonka Karjalan kulttuuriministeriö julisti helmikuussa.

Kilpailu herätti närkästystä Sortavalan piirihallinnon kulttuuriasioiden yhteiskuntaneuvoston jäsenissä, jotka pelkäävät, että vuoren ulkonäkö muuttuu ja laajoilta kansalaispiireiltä pääsy alueelle kielletään.

Matkailuhallinnon varajohtaja **Julia Nikitina** vakuuttaa *Karjalan Sanomissa*, ettei mikään uhkaa vuotta. Karjalan kulttuuriperinnön suojelukomitea seuraa tarkasti töiden kulkua.

Paasonvuori tai Paasonlinna on rautakautinen muinaislinna. Vuori on merkittävä sen takia, että sen huipulta on löydetty muinaiskarjalaisten asuinpaikan jäännöksiä. Muinaislinna tuhoutui tulipalossa 1200-luvulla, minkä jälkeen paikka autioitui.

Vuori sijaitsee noin kolme kilometriä Sortavalasta Värtsilän suuntaan, 74 metriä merenpinnan yläpuolella, ja se on yksi Karjalan korkeimmilla paikoilla sijainneista muinaislinnoista. Paasonlinnasta on löytynyt todisteita muinaiskarjalaisesta kulttuurista.

Arkeologisissa kaivauksissa on löydetty erilaisia esineitä hopeisista helmistä sotakirveisiin sekä keihään- ja nuolenkärkiin.

Alueen pinta-ala on lähes tuhat neliometriä. Muinaiskarjalaiset asuivat alueella 1100-luvulla.

Vuoren alueelle on suunniteltu tietopalvelukeskus, pysäköintialue, kaupoja ja kahviloita. Vuoren juurelle sijoitetaan näyttelyt, jotka kertovat alueen historiasta, venäläisruotsalais-suomalaisista suhteista, nähtävyyksistä ja löydöistä.

Lisäksi järjestetään erilaisia tapahtumia ja aiotaan rakentaa Vapahtajan kirkko.

UUTISET

Arkkienkeli Mikaelin kappeli on 1600–1700-luvulta. Tarkkaa ikää ei tiedetä.

Kižin saari näyttelyaiheena Karjalatalolla

Maailman kahdeksas ihme, toteavat paikalliset asukkaat Karjalan tasavallassa Kižin saarella sijaitsevasta kirkkoryhmästä. Tähän Kižin pogostan puuarkkitehtuuriin pääsee tutustumaan 24.5.–31.7.2018 Karjalatalolla Helsingissä.

Kižin ulkomuseon suunnittelemaan näyttelyyn tulee esille kirkkorakentamisen ja puunkäsittelyn perinteistä tekniikkaa, saaren puuarkkitehtuurin pienoismalleja ja mm. Kristuksen kirkastumisen kirkon restaurointia. Esillä on myös kirkkoarkkitehtuurin symboliikkaa, kirvesmiehen työkaluja ja Kižin saarta esittäviä valokuvia.

Vuonna 1990 Unescon maailmanperintökohteeksi nimettyyn Kižin kirkko-

ryhmään kuuluvat vuonna 1714 rakennettu Kristuksen kirkastumisen kirkko, Jumalanäidin suojeluksen kirkko vuodelta 1764, kellotapuli ja 1950-luvulla rekonstruoitu aita.

Kristuksen kirkastumisen kirkko on kansanomaisen kirkkorakennustaiteen huippuja. Se on yksi suurimmista ja monimutkaisimmista puurakennuksista maailmassa. Yli 37 metriä pitkän kahdeksankulmisen hirsisalvoksen kruunaavat 22 kupolia, jotka on katettu hopeanvärisillä haapapaanuilla. Näyttelyssä kerrotaan Kristuksen kirkastumisen kirkon restauroinnista – käytetty menetelmä on ainutlaatuinen maailmassa ja oli kehitetty juuri tätä kirkkoa varten.

Näyttely on avoinna arkisin ma–ti, tope klo 11–18, ke klo 12–20 ja muina aikoina sopimuksen mukaan. Näyttely on esillä osoitteessa Karjalatalo, Käpylänkuja 1, Helsinki.

Via Kalevala vaeltaa nyt Repolaan

Parilta aiemmalta kesältä tuttu Via Kalevala -kävelytempaus lähtee tänä vuonna 7. heinäkuuta Lieksasta ja päättyy Repolan Haukkasaareen 12. heinäkuuta. Päätapahtuma järjestetään Lieksan Patvinsuola, Repolassa ja Repolan Haukkasaaressa.

Via Kalevala seuraa runoja keränneen **Elias Lönnrotin** jalanjälkiä. Repolassa

Lönnrot kävi neljä kertaa vuosina 1832, 1834, 1835 ja 1837. Kävelyretkellä kuljetaan pääasiassa 10–15 kilometrin päivämatoja. Tutustumiskohteita ovat Lieksan Patvinsuo, rajanylityspaikka Inari, Venäjän Karjalan Lendery, Repola ja Haukkasaari. Matkalla kuullaan tarinoita, joita Lönnrotista on jäänyt elämään Repolassa.

Matkalla perehdytään Haukkasaaren kylän elvytyshankkeeseen, jota Via Kalevala Hankkeen yhteistyökumppanit Traektorian säätiö ja Repola-Seura edistävät. Ne aikovat liittää kylän rajantakaiseen Lönnrotin polkujen verkostoon.

Marimaan Šorunžasta kulttuurikylä

Šorunžan kylä Marin tasavallasta on vuoden 2019 suomalais-ugrilainen kulttuuripääkaupunki. Valinta tehtiin pääsiäisen jälkeisenä viikonloppuna, 8. huhtikuuta Viron Obinitsassa. Kilpailijoina olivat Arkhangelin kylä Permin-Komin piirikunnasta Venäjältä ja Zirc Unkarista.

Šorunžan kylässä on 1040 asukasta, joista 97 prosenttia on etniseltä taustaltaan marikansaa. Pääkaupunkivuotensa aikana kylä tekee tunnetuksi mareja ja heidän kulttuuriaan ympäri suomalais-ugrialaista maailmaa. Tarkoitus on myös päivittää ja kasvattaa kulttuuriperintöä ja kehittää kulttuurimatkailua.

Suomalais-ugrilaisen kulttuuripääkaupunkivuoden virallinen ohjelma sisältää vähintään 12 temaattista tapahtumaa, jotka houkuttelevat yli 10 00 vierailijaa. Vuoden päätapahtuma on suomalais-ugrilaiset häät ”Suan Pairem” -festivaali 12. kesäkuuta 2019.

Kulttuuripääkaupunkivuosi on nuorisjärjestö MAFUNin ja alkuperäiskansojen keskus URALICin avainhanke, joka on saanut alkunsa vuonna 2013. Suomesta Sukukansojen ystävät ry on ollut mukana hankkeen toteuttamisessa.

Yle uudizet kuullaan nyt koko maassa

Karjalankielinen radiouutislähetys on laajentunut valtakunnalliseksi, kun *Yle uudizet karjalakse* – karjalankielinen viikkokatsaus on siirtynyt Yle Radio 1:n ohjelmistoon.

– Lähetysten siirtyminen valtakunnalliselle radiokanavalle mahdollistaa karjalankielisten paremman palvelun, Ylen Uutis- ja ajankohtaistoiminnan aluetoiminnan päällikkö **Jyri Kataja-Rahko** perustelee muutosta.

Neliminuuttinen ohjelma lähetetään lauantaisin kello 15.50 alkaen. Karjalankielinen palvelu toteutetaan yhteistyössä Karjalan Kielen Seuran kanssa. Uutiset kääntää ja lukee karjalaksi **Natalia Giloeva**. Hän työskentelee tutkijana Itä-Suomen yliopistossa.

Uhtua-seura sai kunnia- puheenjohtajan

Uhtua-Seura kutsui **Paavo Ahavan** kunnia-puheenjohtajakseen seuran vuosikokouksessa 7. huhtikuuta Helsingissä. Lisäksi Uhtua-seura kutsui **Jari Helmisaa-**ren kunniajäsenekseen. Heille molemmille luovutettiin yhdistyksen pöytästandaari.

Paavo Ahava toimi yhdistyksen puheenjohtajana vuosina 1991–2003. Näiden vuosien aikana hän kehitti yhdessä yhdistyksen jäsenen Jari Helmisaa-**ren** kanssa niin sanotun Uhtuan mallin. Sen tuloksena Uhtualle rakennettiin ortodoksisirkko, lastenneuvola, Kalevalan piirin synnytyssairaala ja Uhtu-seuran Seuratalo. Rakennustyöt tekivät ammattiin koulutettavat nuoret.

Samaan aikaan käynnistettiin Uhtualle myös monivuotinen kielipesätoiminta karjalan kielen elvyttämiseksi lasten ja nuorten keskuudessa.

Yhdistyksen puheenjohtaja Kari Kemppinen luovutti kunniapuheenjohtaja Paavo Ahavalle (vas.) ja kunniajäsen Jari Helmisaa-re**lle yhdistyksen pöytästandaarit.**

Konnevedellä asuva **Salme Syri** tunnetaan Vienan Karjalasta kertovien kirjojen tekijänä sekä pitkäaikaisesta yhdistyksen hallintustyöskentelystä. Seura muisti häntä kukkakimpulla hänen lopettaessaan hallintustyöskentelyn.

Vuokkiniemi- seuraa johtaa Jyrki Mäkelä

Vuokkiniemi-seuran puheenjohtaja on pienen tauon jälkeen taas **Jyrki Mäkelä** (kuva). Seura valitsi Mäkelän johtajakseen vuosikokouksessaan Oulussa 14. huhtikuuta. Aiempi puheenjohtaja **Asmo Kalio** jatkaa hallituksen jäsenenä.

Muita hallituksen jäseniä alkaneella toi-

mikaudella ovat **Sari Heimonen, Seppo Kannelsuo, Ritva Rajander-Juusti, Tuula Takamäki** ja **Sirpa Juvonen**.

Yli 70 koululaista kirjoitti kielikisassa

Kaikkiaan yli 70 koululaista osallistui tämän kevään kirjoituskilpailuihin Karjalan tasavallassa. Karjalan, vepsän ja suomen kielikilpailu järjestettiin Petroskoissa hihittikuun alussa.

Parhaat vienankarjalan kirjoittajat ovat:
4.–5. luokat: 1. Darja Timonen, Kalevalan koulu, 2. Mihail Lonin, Suomalais-ugrilainen koulu, 3. Valerija Kornilova, Suomalais-ugrilainen koulu.

9.–10. luokka: 1. Tatjana Beljajeva, Kalevalan koulu, 2. Tatjana Kemiläinen, Jys-

kyjärven koulu, 3. Arina Remšu, Kalevalan koulu.

11. luokka: 1. Inna Aleksejeva, Kalevalan koulu, 2. Anna Rogova, Suomalais-ugrilainen koulu, 3. Aleksandr Petruško, Suomalais-ugrilainen koulu.

Parhaat livvinkarjalan kirjoittajat ovat:

4.–5. luokat: 1. Fjodor Ovčinnikov, Suomalais-ugrilainen koulu, 2. Veronika Košeleva, Kotkatjärven koulu, 3. Aljona Barantsova, Suomalais-ugrilainen koulu.

9.–10. luokat: 1. Viola Košeleva, Kotkatjärven koulu, 2. Alisa Fedulova, Anuksen koulu n:o 2, 3. Viktorija Azmatova, Vesikelyksen koulu.

11. luokka: 1. Jelizaveta Antonova, Suomalais-ugrilainen koulu, 2. Anastasija Gerasimova, Vieljärven koulu.

TIETONIEKKA

Tunnetko, tiedätkö vai oletko peräti karjalainen tietonieikka?

Karjalan Heimon tietovisa testaa nyt tunnettujen rakennusten sijainnin tuntemusta. Oikeat vastaukset ylösalaisin sivun alalaidassa.

Missä sijaitsee...

1. ... Runonlaulajan pirtti?

- a. Joensuun Enossa
- b. Suistamon Maisulassa
- c. Ilomantsin Parpeinvaaralla

2. ... Domnan pirtti?

- a. Suomussalmen Kuivajärvellä
- b. Kuhmon Kontionkadulla
- c. Kuusamon Puroniemessä

3. ... Hökkälän talo?

- a. Repolan Haukkasaarella
- b. Vuokkiniemen Kyyrölässä
- c. Kostamuksen piirin Venehjärvellä

4. ... Siivikon talo?

- a. Uhtuan Lamminpohjassa
- b. Vääräkosken Paanajärvellä
- c. Nurmeksen Ritoniemessä

5. ... Winterin huvila?

- a. Läskelän Joensuussa
- b. Sortavalan Taruniemessä
- c. Lahdenpohjan Marjalahdessa

6. ... Apteekkari Jääskeläisen huvila?

- a. Suojärven Karatsalmella
- b. Laatokan Kirjalahdessa
- c. Vieljärven Hauginiemessä

7. ... Ošenevin karjalaistalo?

- a. Soutjärven Mäkikylässä
- b. Vieljärven Kinnermäessä
- c. Kižin museosaarella

1.c, 2.a, 3.c, 4.a, 5.b, 6.b, 7.c.
Tietonieikan vastaukset:

HALLITUKSEN UUTISET

Sukututkijat tapasivat Petroskoissa

Karjalan tasavallan kansallisarkisto ja Sukuyhteisöjen keskusliitto järjestivät huhtikuussa seminaarin *Arkistot ja sukututkimus* Petroskoissa. Seminaarissa kuultiin esityksiä historioitsijoilta, sukututkijoilta ja viranomaistahoilta. Sivistysseuraa edusti sukututkimustoimikunnan puheenjohtaja **Santeri Palviainen**. Hän kertoi KSS:n sukututkimustoiminnasta ja Sammosta ja sen materiaaleista. Samassa yhteydessä Palviainen kävi keskusteluja arkiston johtajan **Olga Žarinovan** kanssa tulevasta yhteistyöstä.

Karjalan tasavallan kansallisarkisto perustettiin sata vuotta sitten 1. kesäkuuta 1918. Se toteuttaa Venäjän sekä ulkomaiden

virastojen kansalaisjärjestöjen ja kansalaisten hakemuspyyntöjä. Niitä tulee vuosittain monia tuhansia.

Kansallisarkisto harjoittaa yhteistoimintaa Suomen eri virastojen ja laitosten kanssa. Asiakirjakopioita vaihdetaan Mikkelin ja Joensuun arkistojen kanssa.

Karjalan Sivistysseuran vuosikokous pidettiin 14. huhtikuuta Oulussa. Seuran hallitus myönsi ansiomerkin kahdelle ansiotunneelle henkilölle, jotka ovat oululainen **Seija Jalagin** ja venejärveläinen **Santeri Lesonen**. Oulun yliopiston tutkija Jalagin toimi juhlatilaisuuden ohjelmien juontajana ja sai merkin rintaansa. Lesonen saa omansa myöhemmin.

Karjalan Sivistysseuran hallintoon ei seuran vuosikokous tehnyt muutoksia. **Eeva-Kaisa Linna** jatkaa puheenjohtajana. Erovuorossa olleet hallituksen jäsenet **Tuulikki Halla**, **Kari Kontu** ja **Terttu Louhikoski-Alasuutari** valittiin uudelleen.

Seuraava heimoviikonloppu vietetään Jyväskylässä 6.–7.4.2019.

Tie Vianaan symposium Kuusamo-opistolla 25.–26.8.2018

Salomailla ja tutkimuksen valtateillä
100 vuotta Pertti Virtarannan syntymästä

Esitelmää, dokumenttielokuvia
ja näyttely Helmi Virtarannan
valokuvista.

Tervetuloa!

Järjestäjät:
Karjalan Sivistysseura
ja Kuusamo-opisto

LAUKUNKANTAJAT

TOUKOKUU 2018

Karjala elää pienissä yhteisöissä

Heini Karjalainen, joka nimestään huolimatta ei ole karjalainen, on suomen- ja karjalansukuisesta vepsän kielestä väitellyt, Oulussa asuva kielentutkija. Heini on työskennellyt aiemmin myös laajassa vähemmistökielten tilaa selvittäneessä ELDIA-hankkeessa, vastuullaan karjalan ja vepsän tilanteen tutkiminen Venäjän Karjalassa.

Maaliskuun alussa Heini aloitti työn Karjalan Kielen Seurassa, jossa hän koordinoi karjalan kielen elvytyshanketta. Siihen työhön Suomen valtio on antanut merkittävän suuruisen taloudellisen tuen.

Heini Karjalainen ja uhtualaisjuurinen **Eeva-Kaisa Linna** pysähtyivät keskustelemaan karjalan kielen elvyttämisen mahdollisuuksista.

EKL Karjalan kielen opetuksen järjestäminen on keskeinen asia elvytyksen näkökulmasta. Tehtävä on huomattavan haastava, sillä nykyisellään karjalan kielen opetus tapahtuu eri puolilla maata järjestettävillä kursseilla. Mutta niinhän ovat hajallaan karjalan kielen puhujatkin, tai siitä kiinnostuneet. Karjalan evakot sijoitettiin aikoinaan useisiin kuntiin, ajatuksena, että samoista pitäjistä lähtöisin olevat olisivat lähellä toisiaan, toistensa tukena, yhteistä kieltä ja kulttuuria säilyttäen. Vuosien saatossa perheet ovat muuttaneet ja paikalliset karjalaisyhteisöt pienentyneet. Samoin on käynyt heimopakolaisina tulleille.

HK Pieniä yhteisöjä uhkaa aina vaara sulautua ympäröivään yhteiskuntaan. Karjalan kielen puhujat asuvat tosiaan Suomessa usein hajallaan ja kaukana toisistaan. Elvytyshankkeessa meidän tehtävämme on löytää näitä pieniäkin yhteisöjä, joilla on vielä elävä kiinnostus elvyttää karjalan kielen taitoaan tai antaa jälkipolvilleen mahdollisuus sen hankkimiseen. Hankkeemme lähtee liikkeelle Pohjois- ja Itä-Suomen kunnista, joista etenemme vähitellen kohti etelää. Etsimme parhaillamme perheitä, jotka olisivat kiinnostuneita karjalan kielen opetuksesta lapsilleen kerhoissa, muskareissa tai koulun opetusryhmissä. Järjestämme toimintaa kaikenikäisille vauvasta vaariin, eli myös aikuisikäisille ja seniorikarjalaisille on tulossa omia ryhmiä ja tapahtumia. Elvytyshankkeen piirissä ovat kaikkien karjalan murteiden puhujat, joten tuemme niin vianan-, livvin- kuin eteläkarjalankin opetusryhmien perustamista.

EKL Karjalan Sivistysseura on juuri käynnistänyt yhteisen hankkeen Vieljärvellä toimivan Karjala Kielen Kodin kanssa. Hankkeessa laaditaan varhaiskasvatuksen ABC-opas – Luaji algu karjalakse. Tämä on kokonaisuus, jossa on käytännönläheinen opas karjalan kielen opetukseen pienille lapsille niin kielipesissä, karjalan kieleen tutustuttavissa päiväkodeissa kuin kerhoissa sekä kotioloissa niin Venäjän Karjalassa kuin Suomessa. Opasta täydentää laaja luku-, leikki- ja laulumateriaali. Hanke ylittää niin maantieteelliset kuin kielimuotorajat; materiaali tuotetaan ainakin suomeksi, venäjäksi sekä vianan-

Eeva-Kaisa Linna ja Heini Karjalainen.

ja livvinkarjalaksi. Tverinkarjala, eteläkarjala ja mahdollisesti myös lyydi tulevat mukaan, mikäli materiaaleja on saatavissa niissä kielimuodoissa.

HK Näen tuossa mahdollisuuden verkottaa hankkeitamme ja täydentää toimintaa. Opetusmateriaalia ei voi olla koskaan liikaa, joten tiedän, että karjalan kielen opettajat ottavat innolla vastaan kaiken uuden materiaalin. Sekä Karjalan Kielen Seura että Karjalan Sivistysseura aikovat julkaista oppimateriaalinsa avoimesti internetissä, mikä palvelee mielestäni erinomaisesti karjalan elpymistä ja elvytyshanketta.

Elvytyshanke työlistää useita karjalan kielen opettajia Suomessa. Karjalan kieltä ja kulttuuriahan on opetettu omana oppiaineenaan Itä-Suomen yliopistossa jo vuodesta 2009 alkaen. Karjalan Kielen Seura tekee läheistä yhteistyötä yliopiston kanssa ja järjestää itsekin säännöllisesti omia koulutustilaisuuksiaan. Seura järjesti koulutustilaisuuden huhtikuun lopulla. Se oli tarkoitettu erityisesti kansalaisopistoissa työskenteleville karjalan kielen opettajille.

EKL Työtä karjalan kielen elvyttämisessä riittää yllin kyllin. Mielestäni erityisen tärkeää on myös rajan ylittävä yhteistyö. Venäjän Karjalassa vianan- ja livvinkarjalan kirjakeilet kehitettiin runsaat 20 vuotta sitten. Sitä myöten on syntynyt runsaasti kirjallisuutta, jota myös me Suomessa voimme hyödyntää.

HK Toivoisinkin kovasti yhteydenottoja niiltä, jotka olisivat innokkaita osallistumaan elvytyshankkeeseen. Todella, kaikkia tarvitaan ja kaikille kiinnostuneille löytyy tehtävää!

Tällä palstalla keskustellaan Karjalan Sivistysseuraa lähellä olevista asioista.

Karjalaiset kesävinkit 2018

TOUKOKUU

18.5. Vainajien muistopalvelus Oulujoen hautausmaan ort. osastolla klo 18. Lisätiedot: Oulun ort. srk tai Pohjois-Viena-seura.

19.5. Kyykkää: Boris Karppelan muistokilpailu klo 10.00, Pirkkolan urheilupuisto, Helsinki. Lisätiedot: kyykkaliitto.fi/kilpailukalenteri.

23.5. Professori Pertti Virtarinnan syntymästä 100 vuotta, muistoseminaari "Aineistojen kentällä ja äänen jäljillä" Helsingin yliopiston Pienijuhlasali (Fabianinkatu 33) klo 13-17.

24.5.-31.7. Kižin saaren puuarkkitehtuuria -näyttely, Karjalatalo, Käpylänseläntie 1, Helsinki. Lisätiedot: karjalanliitto.fi.

26.5. Eeva Kilpi, 90, Arkkipiispa Leo, 70, Eila Pölläsen konsertti klo 14 Myllypuron ortodoksinen kappeli, Helsinki.

KESÄKUU

4.6.-7.6. Karjalan kielen eteläkarjalan murteen kielikurssi Petroskoissa. Suojärven Pitäjaseuran ja Lieksan kieliryhmän kanssa. Opettaja Irina Novak, Petroskoi, Karjalan tasavalta. Lisätiedot: Markku Mahlavuori puh. 050 3489314 tai markku.mahlavuori@hotmail.com.

5.6. Seminaari Karjalan Kielen Kodin Napukat-kielipesässä Vieljärvellä Karjalan tasavallassa. Lisätiedot: antonovannatoi@gmail.com.

10.6. Karjalan tasavallan päivä. Belomorsk, Karjalan tasavalta.

15.-17.6. Karjalaiset kesäjuhlat, Kouvola. Lisätiedot: karjalanliitto.fi.

16.6. Karjalanpiirakan festivaali. Sortavala, Karjalan tasavalta.

24.6. Huumorijuhla. Kintahankylä, Karjalan tasavalta.

25.6.-1.7. Vienankarjalan taiteellisen kulttuurin kurssi, Kuusamo.

Tiedustelut ja ilmoittautumiset toimisto@karjalansivistysseura.fi, majoitus opisto@kuusamo.fi.

26.6.-2.7. Vienan kierros -matka. Lisätiedot: niikonmatkat.fi.

30.6. Karjalaiskylä Villa Vienan tapahtuma Oulun Hietasaarella. Lisätiedot: Oulun ort. srk tai Pohjois-Viena-seura.

30.6. Petroskoin kaupungin juhla; museojuhla Vanhan kaupungin illuusio. Petroskoi, Karjalan tasavalta.

HEINÄKUU

1.-6.7. Karjalan kielen (livvinkarjalan) ja karjalaisen kulttuurin intensiivikurssi, Joensuu. Järjestäjä: Karjalan Liitto, opettajina Olga Žarinova ja Mičurova Petroskoista. Lisätiedot: karjalanliitto.fi/tapahtumat.

1.-8.7. Tverinkarjalan kielen ja kulttuurin kurssi, Lihoslavl, Tverin Karjala. Järjestäjä: Karjalan kieliruadajat. Lisätiedot: tverinkarjala.fi tai 050 543 7352 / Eila Jahn.

2.7. Taivalkosken pruasniekka Jalavassa klo 17. Lisätiedot: Oulun ort. srk tai Pohjois-Viena-seura.

6-13.7. Via Kalevala -kävelyretki Lieksan Patvinsuolta Inarin kautta Karjalan Lenderyyn, Repolaan ja Haukkasaareen, päätapahtumat järjestetään Lieksan Patvinsuolla, Repolassa ja Repolan Haukkasaarella. Lisätiedot: via-kalevala.com/fi/.

6.-7.7. Kihaus Folk. Kansanmusiikkifestivaali Rääkkylässä. Lisätiedot: http://www.kihaus.fi/.

7.7. Iivananpäivän pruasniekka Vienan Karjalassa.

9.-15.7. Kaustinen Folk Music Festival, Kaustinen. Lisätiedot: kaustinen.net/.

11.-15.7. Viiden päivän matka Petrun päivän pruas-

niekkaan Uhtualle. Lisätiedot: uhtua.info.

11.-18.7. Kahdeksan päivän matka Petrun päivän pruasniekkaan Uhtualle ja Solovetskin lumoaville luostarisaarille. Lisätiedot: uhtua.info.

12.7. Petrun päivän pruasniekka, Kalevala (Uhtua), Karjalan tasavalta.

16.-22.7. Karjalaisen Nuorisoliiton ja Kansantanssinuorten liiton kesäjuhlat, yhdistettynä suomalais-ugrilaisiin Suvuvastavundu-kulttuuripäiviin, Siilinjärvi.

28.-29.7. Kyykkää: Bomba-turnaus ja Bomba-cup klo 10.00, Nurmes. Lisätiedot: http://www.kyykkaliitto.fi/kilpailukalenteri.

28.-29.7. Merifestivaali, Petroskoi, Karjalan tasavalta.

30.7.-5.8. Kižin regatta ja festivaali, Kižin saari, Karjalan tasavalta.

ELOKUU

1.-4.8. Aunuksen Musiikkifestivaalit. Aunus, Karjalan tasavalta. Lisätiedot: 0500 712 903 / Antti Koski tai matka-arr.fi tai 0400 865 840 / Reijo Järvinen.

2.8. Il'anpäivä - kirkollinen pruasniekka Vienan Karjalassa.

2.-6.8. Iljan päivän pruasniekka -bussimatka Vuok-

kiniemeen. Lähtö- ja paluupaikka Kajaani. Lisätiedot: (ilmoittautumiset 30.4. mennessä): Tuula Takamäki 040 179 3201 tai tuula.takamaki@saunalahti.fi tai Irma Lahti 050 5055531 tai irma.lahti@elisanet.fi.

4.-5.8. Rekonstruktiofestivaali; Ääninen, Pohjoisen tarinat, Petroskoi, Karjalan tasavalta.

10.-11.8. Ruskealan Symphony -musiikkifestivaali. Ruskealan marmoripuisto, Karjalan tasavalta.

15.-19.8. Tverinkarielan kielen da kul'turan kursut "Tverinkarielan čirone". Programmašša on Tverinkarielan piiruan pruažniekka "Kalitka" Tolmačušša. Lisätiedot: http://www.tverinkarjala.fi.

18.8. Pudasjärven pruasniekka Vanhusten Palvelukeskuksessa klo 10. Lisätiedot: Oulun ort. srk tai Pohjois-Viena-seura.

18.8. Kyykkää: SM-henkilökohtaiset kilpailut ja UKK-kilpailu klo 10.00, Pölkökanen koulun kenttä, Oulu. Lisätiedot: kyykkaliitto.fi/kilpailukalenteri.

23.6. Sauvakävelyfestivaali. Ruskeala, Karjalan tasavalta.

25.8. Maitofestivaali. Alavoinen, Karjalan tasavalta.

25.-26.8. Tie Viena -symposium. Teemana akateemikko Pertti Virtaranta, jonka syntymästä tulee tänä vuonna kuluneeksi 100 vuotta. Sen kunniaksi on tekeillä julkaisu. Kuusamo-opisto, Kuusamo. Lisätiedot: kuusamo-opisto.fi.

SYYSKUU

1.9. Maikkulan pruasniekka klo 12 Maikkulan ent. kasarmilla Oulussa. Lisätiedot: Oulun ort. srk tai Pohjois-Viena-seura.

9.9. Karjalan puolimaraton -kilpailu. Prääsä, Karjalan tasavalta.

22.-23.9. Sukututkimuksen jatkokurssi, Karjalatalo, Helsinki.